

Załącznik
do Uchwały Nr XVI/192/08
Rady Miasta Działdowo
z dnia 8 lipca 2008r.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA DZIAŁDOWO NA LATA 2008-2015



STYCZEŃ 2008

SPIIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	7
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	8
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	10
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	14
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	26
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA.....	27
2.2. DEMOGRAFIA.....	28
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	32
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	43
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	47
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	54
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	56
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	61
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA.....	62
2.10. ANALIZA SWOT.....	70
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	78
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	87
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	90
3.1. MISJA	91
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	92
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	105
WNIOSKODAWCA PROJEKTU.....	109
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	109
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	109
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	109
ZAKRES PROJEKTU.....	109
zaadaptowanie pomieszczeń.....	109
wyposażenie pokoi.....	109
zatrudnienie personelu.....	109
przygotowanie dzieci do przyjęcia.....	109
zorganizowanie zajęć.....	109

BENEFICJENCI PROJEKTU.....	110
PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT.....	110
ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU.....	110
WNIOSKODAWCA PROJEKTU.....	110
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	110
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	110
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	111
BENEFICJENCI PROJEKTU.....	111
Korzyści odniosą mieszkańcy Działdowa, zwłaszcza osoby niepełnosprawne, starsze i dzieci.....	111
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	111
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	111
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	111
ZAKRES PROJEKTU.....	112
Przygotowanie bazy lokalowej.....	112
BENEFICJENCI PROJEKTU.....	112
PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT.....	112
ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU.....	112
WNIOSKODAWCA PROJEKTU.....	113
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	113
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	113
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	113
ZAKRES PROJEKTU.....	113
uzyskanie pomieszczeń.....	113
wyposażenie.....	113
zatrudnienie pracowników.....	113
przygotowanie oferty.....	113
realizowanie zadań.....	113
BENEFICJENCI PROJEKTU.....	113
dzieci z rodzin korzystających z pomocy MOPS-u.....	113
osoby starsze.....	113
osoby samotne korzystające z usług opiekuńczych i specjalistycznych.....	113
bezdomni.....	113
PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT.....	113
ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU.....	113
WNIOSKODAWCA PROJEKTU.....	114
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	114
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	114
CELE SZCZEGÓŁOWE.....	114
ZAKRES PROJEKTU.....	114
Liczba młodzieży objętej projektem – ok. 25 osób. Zajęcia prowadzone będą w dwóch grupach wiekowych:.....	114
BENEFICJENCI PROJEKTU.....	114
PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT.....	115
ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU.....	115
WNIOSKODAWCA PROJEKTU.....	115
MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU.....	115
CEL STRATEGICZNY PROJEKTU.....	115

<u>CELE SZCZEGÓŁOWE.....</u>	<u>115</u>
<u>BENEFICJENCI PROJEKTU.....</u>	<u>116</u>
<u>Na realizacji projektu skorzysta lokalna społeczność, ponieważ dzięki większej liczbie patroli wzrośnie poziom bezpieczeństwa – zmniejszy się liczba przestępstw i wykroczeń.....</u>	<u>116</u>
<u>PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT.....</u>	<u>116</u>
<u>4. UWAGI KOŃCOWE.....</u>	<u>117</u>

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Działdowie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Działdowo na lata 2008-2015 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej,

diagnostycznej i programowej. Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę miasta, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych miasta, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie miasta;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

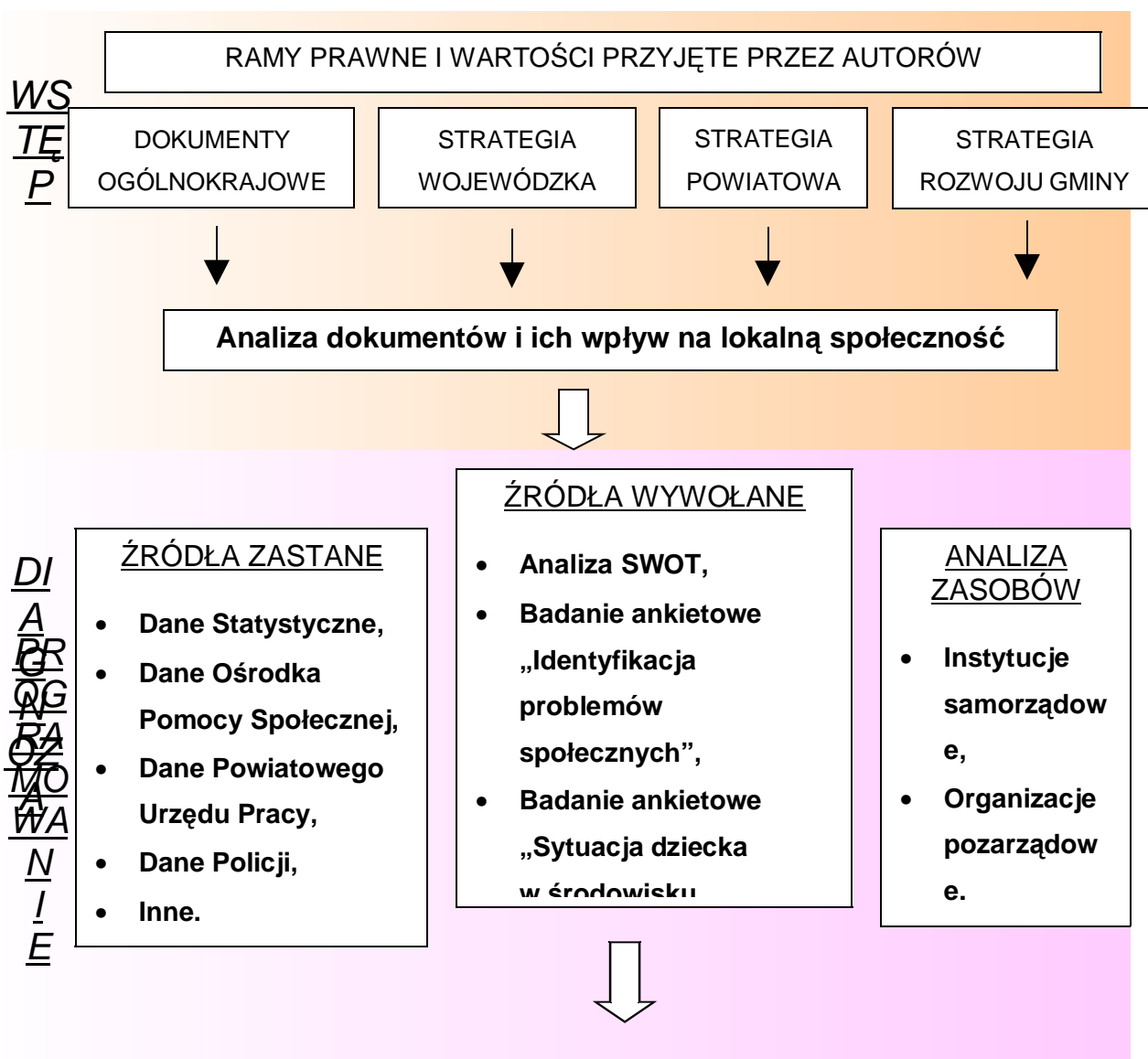
W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu miejskiego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

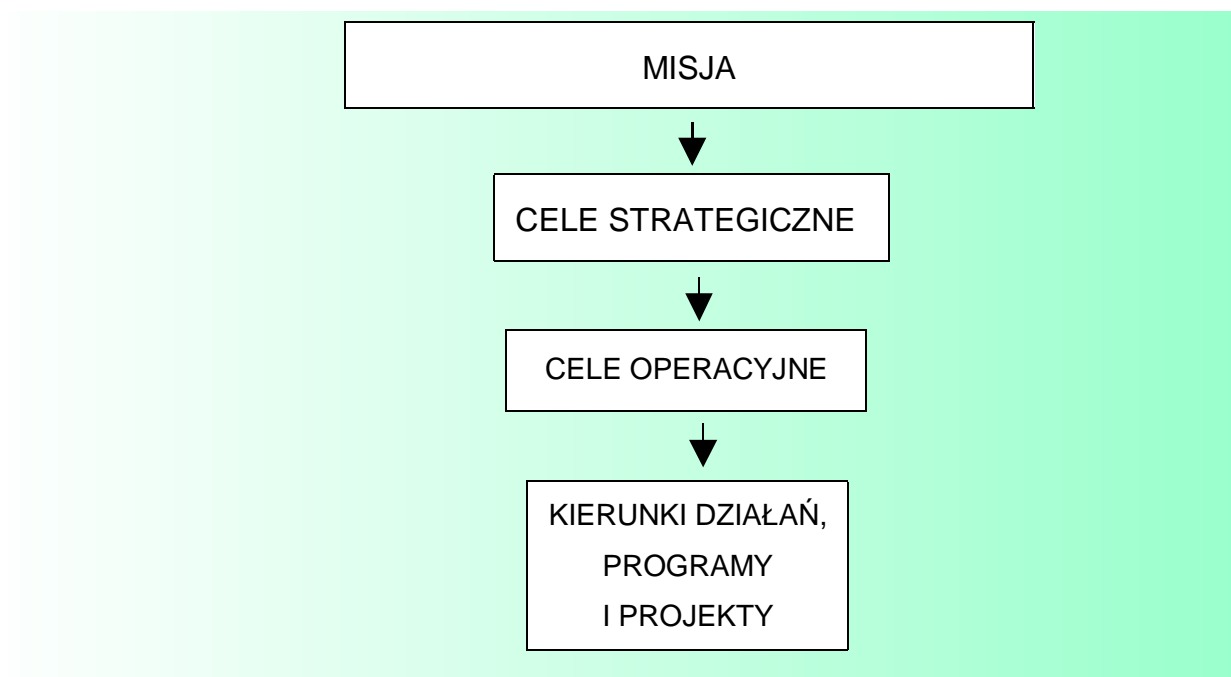
W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również

projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji miasta działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Działdowo na lata 2008-2015 prezentuje poniżej zamieszczony schemat.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU





1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej

w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy

osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału

w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;

- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu

różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomagają się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.3.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi

realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty

z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane

w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 roku. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także

z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;

- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.4. STRATEGIA POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO 2015 ROKU

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. „Strategia Pomocy Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym, takim jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych, ale również organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Warmii i Mazur. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Wizją powyższej strategii jest: Pomoc społeczna regionu Warmii i Mazur podstawą bezpieczeństwa socjalnego i aktywności jego mieszkańców.

Natomiast główny cel strategii to: Pomoc społeczna sprawnym i skutecznym elementem systemu wsparcia społecznego mieszkańców Warmii i Mazur.

Osiągnięcie takiego stanu wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych dotyczących sfery pomocy społecznej regionu, w tym:

- wypracowania stabilnych podstaw i zasad współpracy administracji publicznej z partnerami społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego;
- opracowania lokalnych i wojewódzkich programów rozwiązywania najistotniejszych kwestii i problemów społecznych regionu, przy szerokim udziale partnerów społecznych;
- zmian ustawowych w zakresie pomocy społecznej, m.in. w celu zmniejszania rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej a finansowymi możliwościami ich realizacji;
- podnoszenia społecznej i zawodowej aktywności mieszkańców Warmii i Mazur;
- zaspokajania potrzeb socjalnych wszystkich mieszkańców regionu, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawiska marginalizacji;
- kształtowania postaw tolerancji i zrozumienia wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych;
- zmian w mentalności mieszkańców Warmii i Mazur co do roli i zadań pomocy społecznej oraz kształtowania świadomości w tej sferze;

Prace nad strategią rozpoczęto od zidentyfikowania głównych problemów regionu Warmii i Mazur w ujęciu pomocy społecznej, a następnie na tej podstawie określono 5 głównych obszarów strategii, które uznano za priorytetowe dla sfery pomocy społecznej, tj.: 1) kryzys rodziny; 2) marginalizacja grup społecznych; 3) długotrwałe bezrobocie; 4) wykorzystanie potencjału partnerów społecznych; 5) kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej. Obszary te są współzależne, służą realizacji wizji i osiągnięciu celu głównego strategii pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego.

1.3.5. STRATEGIA POMOCY SPOŁECZNEJ POWIATU DZIAŁDOWSKIEGO

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Strategii Pomocy Społecznej Powiatu Działdowskiego na lata 2005-2015. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma za zadanie (cel strategiczny) stworzenie zintegrowanego i efektywnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

W trakcie prac nad Strategią, na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu, określono 6 obszarów priorytetowych dla pomocy społecznej. W ich obrębie sformułowano cele operacyjne.

I Obszar: Kryzys rodziny.

Cele operacyjne:

- Utworzenie w powiecie niezbędnej infrastruktury.
- Utworzenie w powiecie sprawnego systemu monitorowania rodzinnych form opieki zastępczej.
- Ustalenie stabilnego funduszu finansowania i poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego.
- Opracowanie systemu szkoleń dla specjalistów pracy z rodziną.
- Utworzenie sieci współpracy podmiotów lokalnych działających na rzecz rodziny, w tym spędzania wspólnego czasu wolnego dzieci i rodziców.
- Inicjowanie działań na rzecz pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie.
- Uruchamianie ośrodka interwencji kryzysowej.
- Rozwijanie systemu pomocy materialnej uczących się dzieci i studiującej młodzieży z rodzin najuboższych.
- Zapewnienie niezbędnych środków finansowych na wsparcie rodzin najuboższych.

II Obszar: Marginalizacja grup społecznych:

Cele operacyjne:

- Praca socjalna z osobami zagrożonymi eksmisją.
- Inicjowanie tworzenia mieszkań socjalnych w gminach.
- Opracowywanie i realizacja lokalnych programów wychodzenia z bezdomności.

- Współpraca jednostek pomocy społecznej z sądami, organizacjami pozarządowymi i właścicielami mieszkań na rzecz ograniczenia eksmisji.
- Inicjowanie tworzenia grup samopomocowych.
- Opracowywanie i realizacja lokalnych programów na rzecz walki ze zjawiskami patologii społecznych.
- Inicjowanie tworzenia bazy leczniczej dla osób dotkniętych patologią.
- Animacja środowiska lokalnego na rzecz aktywizowania grup społecznych zagrożonych marginalizacją.

III Obszar: Bezrobocie.

Cele operacyjne:

- Rozwój współpracy między ośrodkami pomocy społecznej i urzędami pracy oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej.
- Opracowywanie i realizacja lokalnych programów aktywizujących świadczeniobiorców pomocy społecznej.
- Tworzenie bazy informacyjnej dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy o możliwości uzyskania pomocy.
- Inicjowanie działań na rzecz dostosowania kształcenia i dokształcania do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Opracowywanie i realizacja programów w świetlicach socjoterapeutycznych w celu zapobiegania dziedziczeniu bezrobocia.
- Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy.

IV Obszar: Współpraca partnerów społecznych z administracją publiczną.

Cele operacyjne:

- Opracowywanie standardów usług, które muszą spełniać organizacje pozarządowe ubiegające się o ich realizację na zlecenie samorządu.
- Zwiększenie liczby zadań zleczanych organizacjom pozarządowym.
- Wypracowywanie przez jednostki administracji zasad zlecania zadań organizacjom pozarządowym, z uwzględnieniem korzyści dla społeczności lokalnej.
- Wspieranie przez administrację publiczną działań infrastrukturalnych sektora pozarządowego (organizacje wsparcia, centra wolontariatu, fundusze lokalne, organizacje szkolące).
- Opracowywanie na poziomie gmin i powiatów programów współpracy z organizacjami pozarządowymi w sferze pomocy społecznej.

- Stworzenie banku informacji o instytucjach i organizacjach pozarządowych działających w zakresie problemów społecznych.
- Tworzenie lokalnych funduszy społecznych pozyskujących i gromadzących środki z różnych źródeł, przeznaczonych na dofinansowanie programów nastawionych na rozwiązywanie problemów społecznych.
- Tworzenie na poziomie powiatu programów współpracy z organizacjami pozarządowymi w sferze pomocy społecznej.

V Obszar: Kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej.

Cele operacyjne:

- Organizowanie cykli spotkań na temat budzenia potrzeby aktywności na rzecz poprawy własnej sytuacji życiowej.
- Popularyzowanie przykładów samopomocy na rzecz wychodzenia świadczeniobiorców z kręgu pomocy społecznej.
- Częsta weryfikacja przyznanych świadczeń.
- Wydawanie ulotek i informatorów na temat zadań pomocy społecznej i zasad korzystania z pomocy społecznej.
- Uruchomienie punktu informacyjno-konsultacyjnego.
- Organizowanie otwartych spotkań informacyjnych dla mieszkańców środowisk lokalnych.
- Organizowanie szkoleń dla pracowników socjalnych na temat ich roli w kształtowaniu świadomości o roli i zadaniach pomocy społecznej.
- Organizowanie lokalnych spotkań dla osób zainteresowanych pracą na rzecz innych.
- Nawiązanie ścisłej współpracy jednostek pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi.

VI Obszar: Działania na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

- Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
- Finansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej.
- Finansowanie szkoleń osób niepełnosprawnych w zakresie doskonalenia lub przekwalifikowania zawodowego.
- Utworzenie zakładu aktywności zawodowej.

- Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
- Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, technicznych, transportowych oraz w komunikowaniu się.
- Upowszechnianie w lokalnej prasie i telewizji informacji na temat uprawnień osób ubiegających się o dofinansowanie.

1.3.6. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA DZIAŁDOWA NA LATA 2001-2015

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanых dla rozwoju gminy działalności.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Gminy – Miasta Działdowa na lata 2001-2015 sformułowano misję rozwoju, czyli cel nadrzędny („Działdowo miastem gospodarnym, przedsiębiorczym, atrakcyjnym, przyjaznym i gościnnym”), przeprowadzono analizę SWOT, zidentyfikowano kluczowe problemy strategiczne, a następnie wyznaczono priorytety, w ramach których określono m.in. cele strategiczne.

Z uwagi na wymogi niniejszego dokumentu wymieniamy te cele, które odnoszą się do szeroko rozumianej problematyki społecznej:

I Priorytet: Zrównoważony rozwój miasta.

Cel strategiczny: Rozwój działalności gospodarczej.

1. Optymalny, uzasadniony potrzebami rozwój budownictwa komunalnego.

Cel strategiczny: Infrastruktura techniczna zapewniająca atrakcyjność i rozwój miasta.

1. Likwidacja barier architektonicznych dla niepełnosprawnych.

II Priorytet: Tworzenie społeczeństwa obywatelskiego.

Cel strategiczny: Wyzwalanie i wspieranie inicjatyw społecznych w celu rozwiązywania bieżących problemów.

1. Aktywny udział obywateli w przeciwdziałaniu patologiom społecznym.
2. Zaangażowanie społeczności lokalnej w poprawę bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.
3. Tworzenie warunków do udziału młodzieży w życiu wspólnoty samorządowej.
4. Wdrożenie i promocja programu profilaktyki prozdrowotnej oraz zdrowego trybu życia.
5. Integracja osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny: Sprawnie funkcjonująca infrastruktura społeczna.

1. Usprawnienie działania służby zdrowia w zakresie świadczenia usług medycznych.
2. Efektywny program pomocy społecznej, skierowany do grup najbardziej potrzebujących.
3. Opracowanie koncepcji zabezpieczenia socjalnego dla osób bezdomnych.
4. Poprawa bezpieczeństwa poprzez zwiększenie efektywności i skoordynowanie działań policji i służb porządkowych.

III Priorytet: Działowo animatorem życia oświatowego, kulturalnego, rekreacyjnego i sportowego.

Cel strategiczny: Stworzenie bazy oraz atmosfery aktywnej rekreacji, wypoczynku i sportu.

1. Budowa nowych obiektów oraz modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
2. Organizacja cyklicznej imprezy sportowej o zasięgu ponadregionalnym, identyfikowanej z miastem Działdowo.
3. Organizacja szeregu ogólnodostępnych imprez sportowo-rekreacyjnych z wykorzystaniem potencjału rad osiedli i instytucji samorządowych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych miasta. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Miejska gmina Działdowo położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, na Pojezierzu Mazurskim. Zajmuje powierzchnię 11,43 km² i liczy 21.520 mieszkańców (stan na 31.12.2006 r.). Miasto Działdowo leży w dorzeczu rzeki Wkry, zwanej też Nidą lub Działdówką. Jest najbardziej wysuniętym na południe miastem województwa warmińsko-mazurskiego. Z racji granicznego położenia między Mazowszem a Warmią i Mazurami można je uznać za bramę wjazdową do Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

Miasto Działdowo otoczone jest przez teren gminy Działdowo i stanowi jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu działdowskiego. Do powiatu należy gmina miejska Działdowo, miejsko-wiejska gmina Lidzbark oraz 4 gminy wiejskie: Działdowo, Iłowo-Osada, Płońska i Rybno. Powiat działdowski graniczy od południa z powiatem żuromińskim i mławskim, od zachodu z brodnickim, od północy z nowomiejskim, iławskim i ostródzkim a od wschodu z nidzickim.

Działdowo stanowi centrum gospodarcze powiatu. O jego znaczeniu decyduje rozwój usług i przemysłu o niewielkiej uciążliwości dla środowiska oraz węzeł komunikacyjny o makroekonomicznym znaczeniu. Do głównych branż gospodarki należą handel, budownictwo i szeroko rozumiane usługi. Ważnymi dziedzinami działdowskiej gospodarki są także produkcja, transport i turystyka. Według danych Urzędu Miasta Działdowa na terenie miasta w 2006 roku zarejestrowanych było 2.875

podmiotów gospodarczych, w tym 1.248 prowadzonych przez osoby fizyczne. Były to głównie małe i średnie przedsiębiorstwa. Niewielka liczba zakładów przemysłowych nie zapewnia dostatecznej liczby miejsc pracy, czego skutkiem jest wysokie bezrobocie wśród mieszkańców miasta.

Największą atrakcją turystyczną Działdowa są jego wielowiekowa historia i niepowtarzalny klimat starówki. Stare miasto z zachowanym czternastowiecznym układem ulic, gotyckim zamkiem krzyżackim i stylowymi kamieniczkami z XVIII i XIX wieku jest miejscem chętnie odwiedzanym przez turystów. Położone w okolicach miasta jeziora i lasy stwarzają warunki do wędkowania, kajakowania, żeglowania i leśnych wypraw.

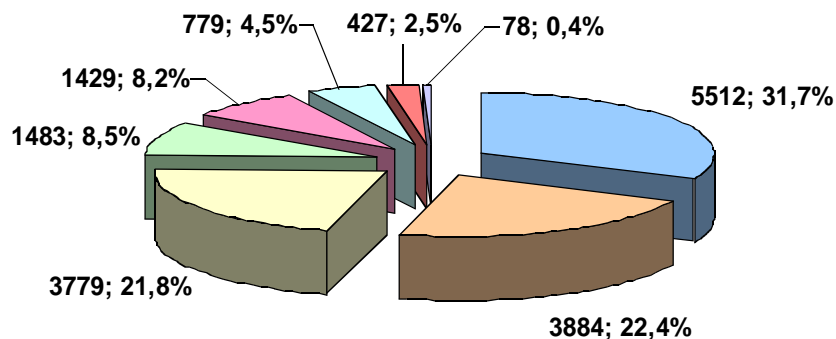
Sieć placówek oświatowych na terenie miasta tworzą: cztery przedszkola, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 600 dzieci, dwie szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 1.502 uczniów, dwa gimnazja, w których uczyło się 1.014 uczniów, a także trzy szkoły ponadgimnazjalne, do których chodziło 342 uczniów. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej proponowanej przez Miejski Dom Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Mieszkańcy miasta Działdowo mają zapewnioną opiekę zdrowotną w trzech ośrodkach zdrowia i dziesięciu prywatnych gabinetach lekarskich.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren miasta Działdowo zamieszkiwało 20.777 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności miasta w wieku 13 lat i więcej (17.371 osób), należy stwierdzić, iż największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (5.512 osób), następną - osoby z wykształceniem średnim zawodowym (3.884 osoby). Kolejne grupy stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (3.779 osób) i ze średnim ogólnokształcącym (1.483 osoby). Wykształceniem wyższym legitymowało się 1.429 osób, policealnym 779 osób, a osób które nie ukończyły szkoły podstawowej lub nie posiadały wykształcenia było 427. Poziomu wykształcenia nie ustalono dla 78 osób.

Ludność miasta w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.
--

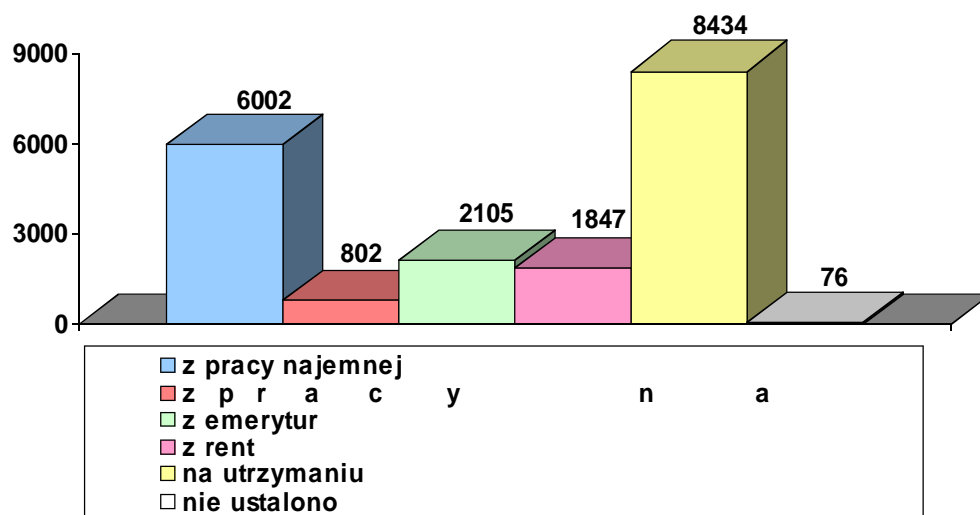


podstawowe ukończone	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe
ogólnokształcące	wyższe	policealne
podstawowe nieukończone	nieustalone	

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

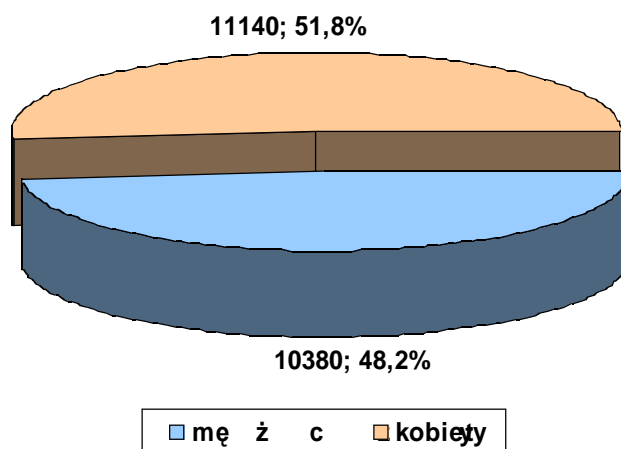


Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 20.777 mieszkańców miasta 12.267 osób posiadało własne źródło utrzymania (59%). Wśród nich 6.804 osoby utrzymywały się z pracy, w tym 6.002 osoby z pracy najemnej i 802 osoby z pracy na własny rachunek lub z dochodów z najmu (44 osoby z pracy we własnym gospodarstwie rolnym).

Z pozostałych źródeł utrzymania korzystały 5.463 osoby, z czego 2.105 mieszkańców miasta otrzymywało świadczenia emerytalne, a 1.847 osób – świadczenia rentowe. Na utrzymaniu pozostawało 8.434 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 76 osób.

Ludność miasta Działdowo z końcem 2006 roku

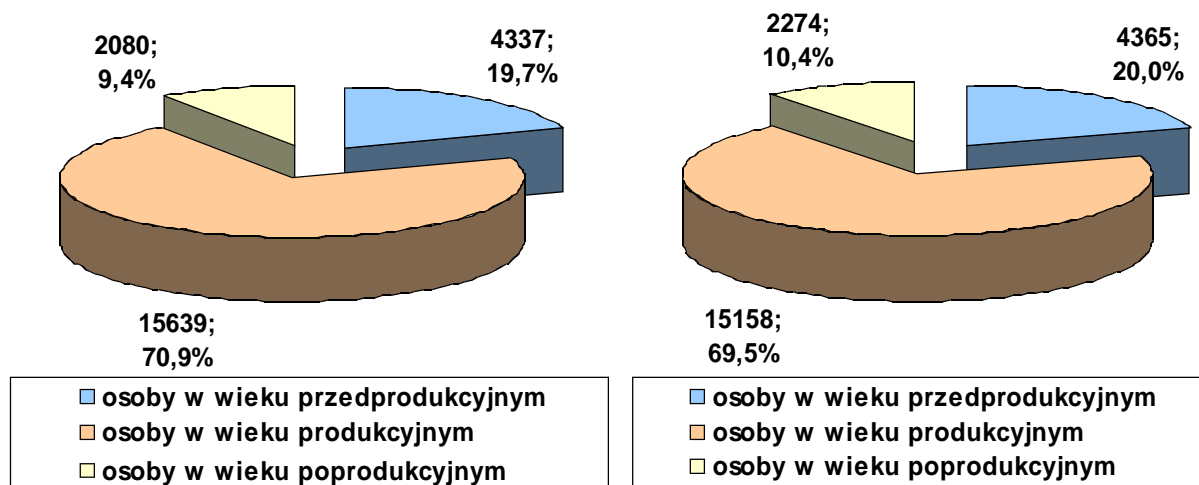


Dane Urzędu Miasta Działdowo.

Według danych Urzędu Miasta Działdowo z 31 grudnia 2006 roku teren miasta zamieszkiwało 21.520 osób, w tym 10.380 mężczyzn i 11.140 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadło 107 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 188 osób na 1 km².

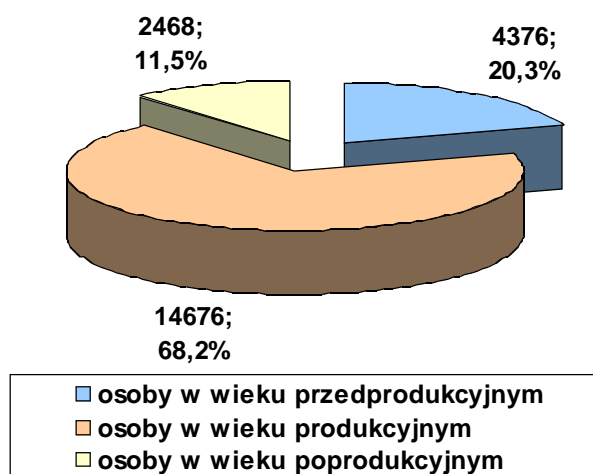
**Struktura wiekowa mieszkańców
miasta Działdowo z końcem 2004 roku**

**Struktura wiekowa mieszkańców
miasta Działdowo z końcem 2005 roku**



Dane Urzędu Miasta Dziadowo.

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Dziadowo z końcem 2006 roku



Dane Urzędu Miasta Dziadowo.

Na przestrzeni lat 2004-2006 struktura wiekowa mieszkańców miasta Dziadowo ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. Niewielkiemu wzrostowi ulegała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców Działdowa w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Prognozując sytuację demograficzną miasta na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na istotną kwestię. Odnosi się ona do zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym i odnotowywanego w skali kraju wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ten ostatni trend, obserwowany wyraźnie w Działdowie w latach 2004-2006, w niedalekiej przyszłości może jeszcze się nasilić, bowiem znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach

dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

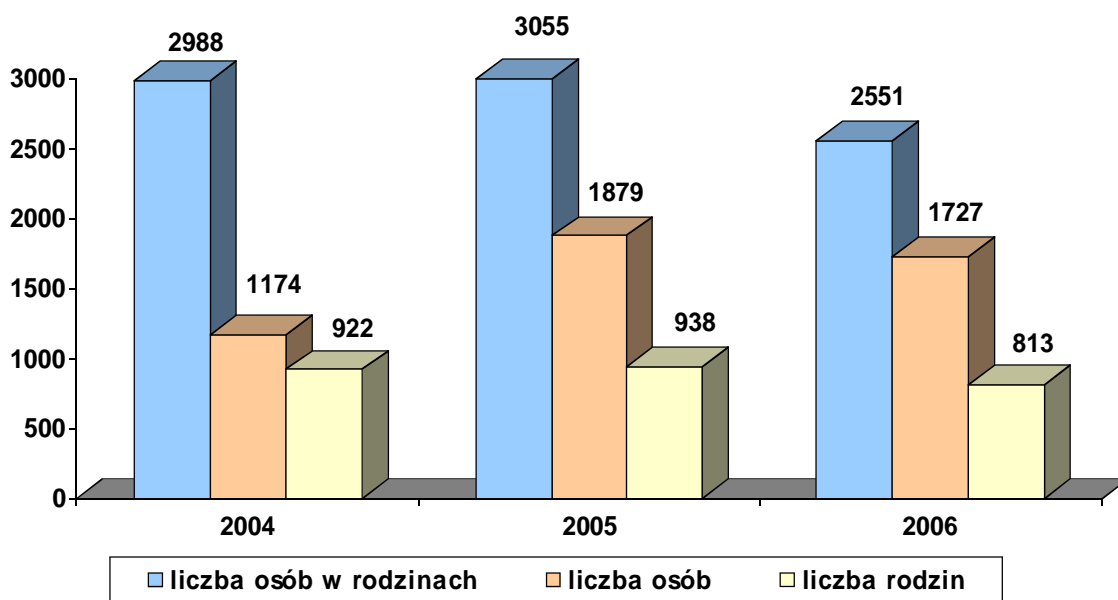
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Działdowa odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

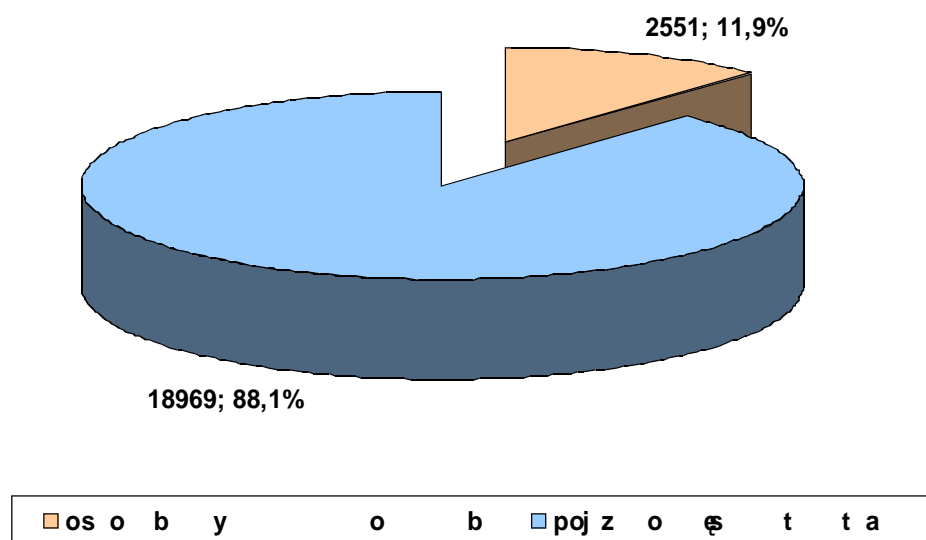
Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadowie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

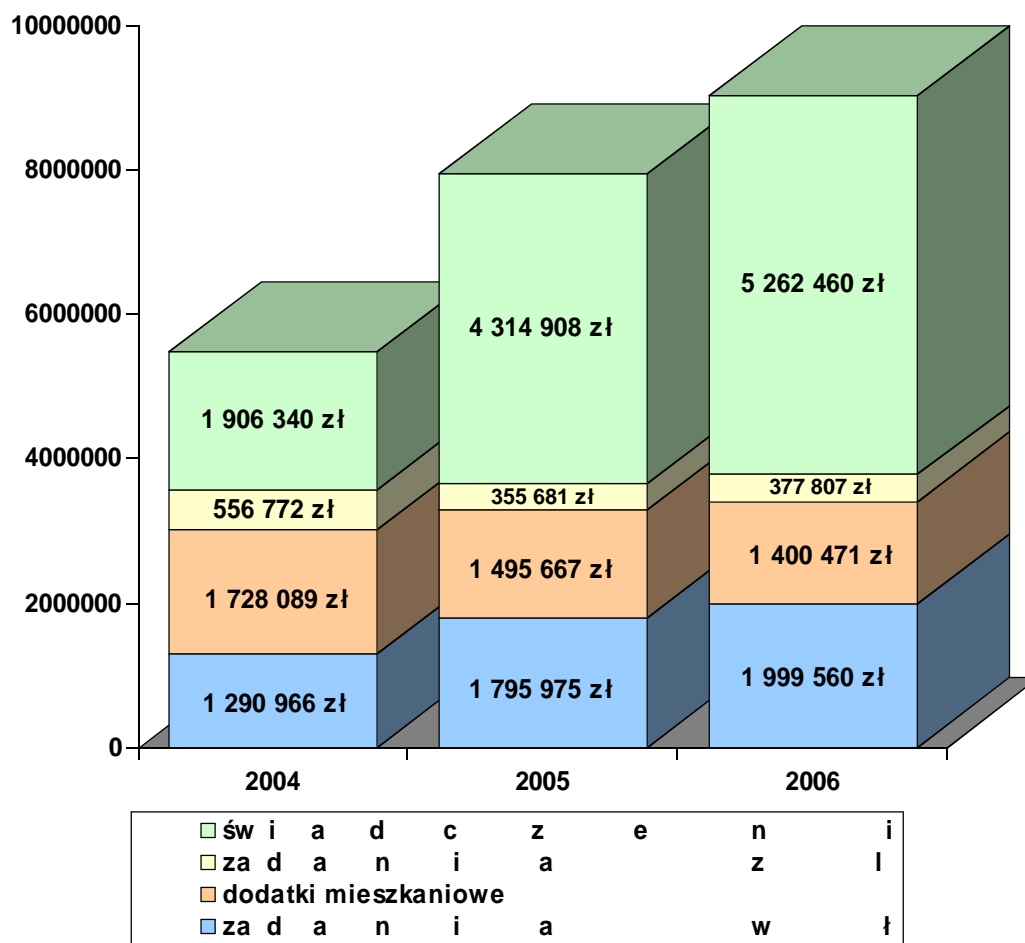
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność miasta w 2006 roku



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Spośród 21.520 mieszkańców miasta, 2.551 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną, dodatki mieszkaniowe i świadczenia rodzinne w latach 2004-2006



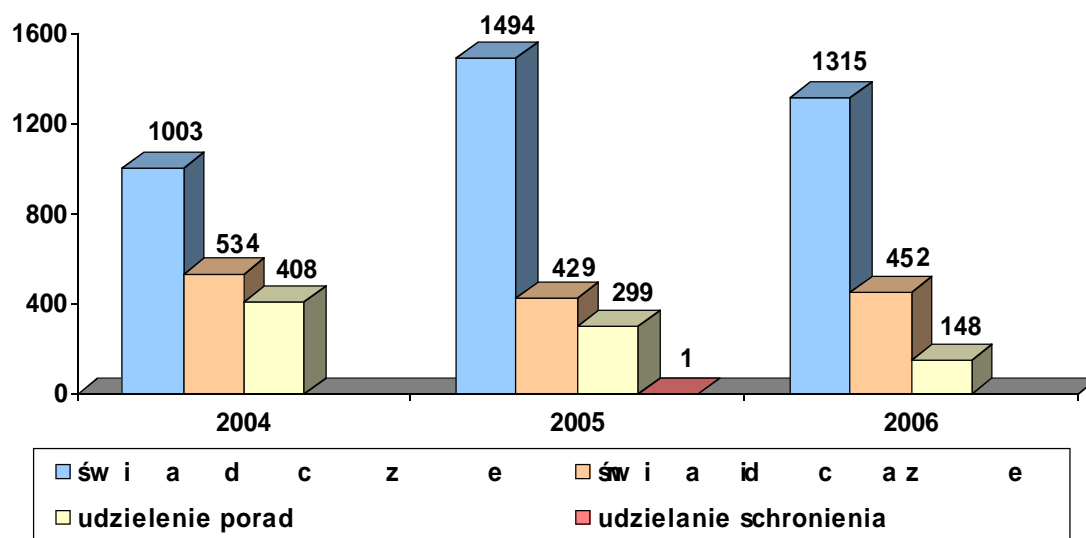
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadowie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne oraz kwoty na zadania zlecone.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2006 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był przede wszystkim efektem wzrostu wielkości środków na zadania zlecone, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty przeznaczone na realizację świadczeń rodzinnych.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 6.217.361 zł (w tym 1.728.089 zł na dodatki mieszkaniowe i 1.906.340 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2005 – 7.962.231 zł (w tym 1.495.667 zł na dodatki mieszkaniowe i 4.314.908 zł na świadczenia rodzinne), a w 2006 roku – 9.040.298 zł (w tym 1.400.471 zł na dodatki mieszkaniowe i 5.262.460 zł na świadczenia rodzinne),

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2004-2006 (liczba osób)



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W 2005 roku nastąpił znaczny, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrost tego rodzaju wsparcia (w związku z wprowadzeniem Programu Rządowego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”), zaś w roku 2006 niewielki spadek w stosunku do roku 2005. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również m.in. ze świadczeń rzeczowych w formie dożywiania i porad udzielanych przez pracowników ośrodka. Szczególną uwagę zwraca spadek liczby osób objętych poradnictwem.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2004-2006

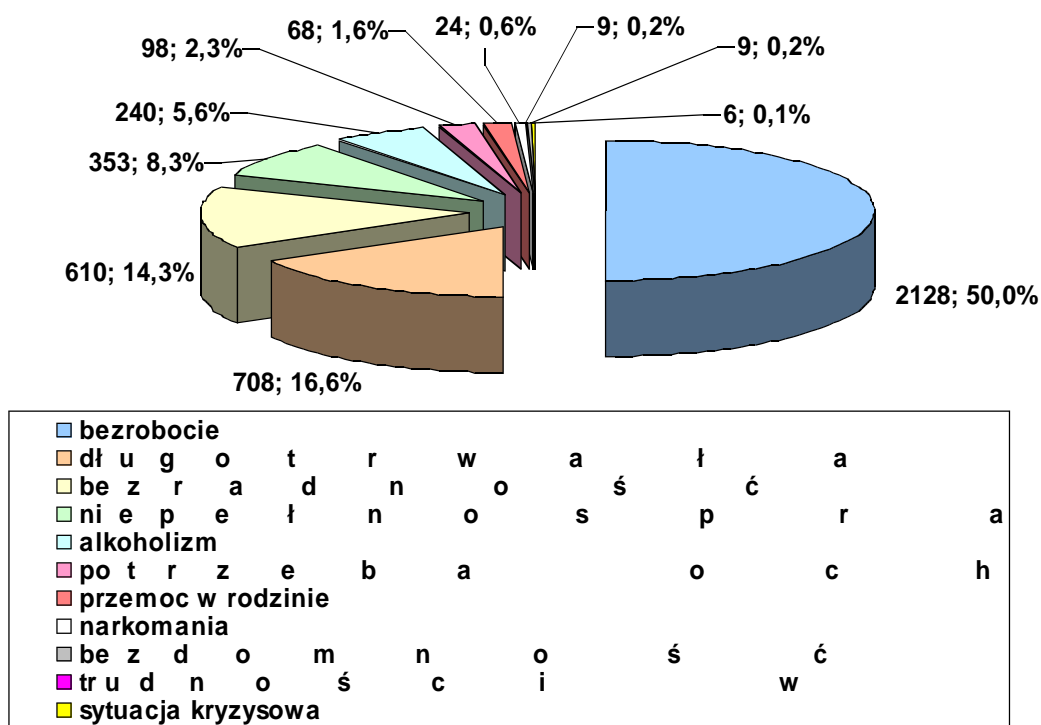
Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1.003	864	1.494	682	1.315	602
Rzeczowe	534	427	429	299	452	281
Udzielenie porad	408	131	299	95	148	49
Udzielanie schronienia	–	–	1	1	–	–

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję MOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu miejskiego, tym niemniej to pracownicy MOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W roku 2006 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie skierował do DPS-u 3 osoby. Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób w rodzinach)



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziadowie.

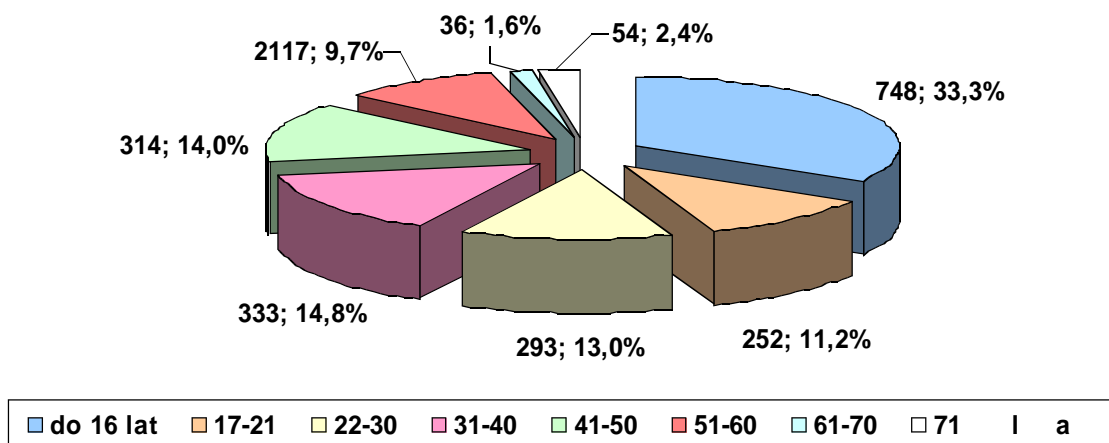
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 2.128 osób w 634 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 708 osób w 252 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 610 osób w 155 rodzinach,
- niepełnosprawność – 353 osoby w 146 rodzinach,
- alkoholizm – 240 osób w 88 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 98 osób w 17 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 68 osób w 22 rodzinach,
- narkomania – 24 osoby w 10 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 9 osób w 6 rodzinach,

- bezdomność – 9 osób w 9 rodzinach,
- sytuacja kryzysowa – 6 osób w 1 rodzinie.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (liczba osób w rodzinach)

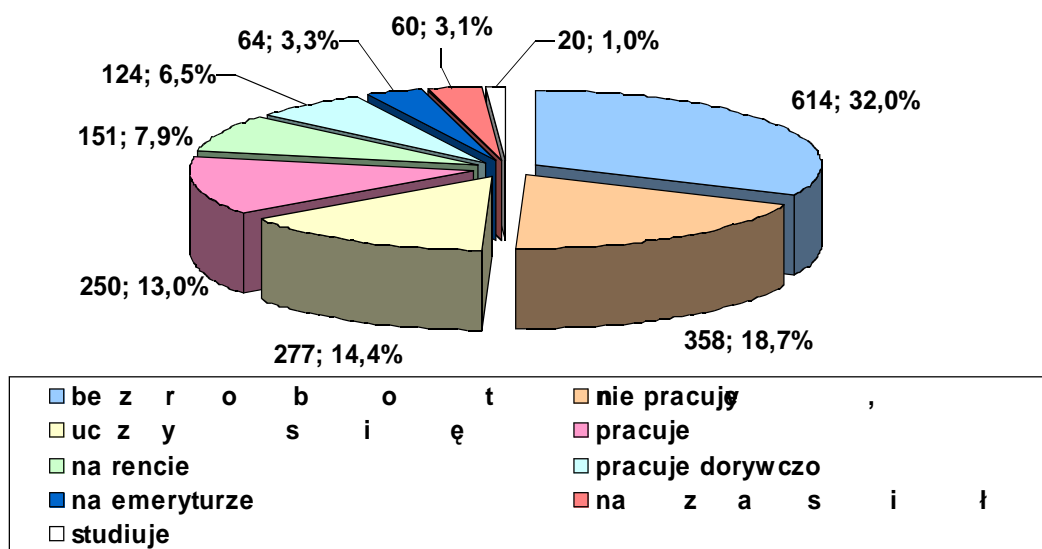


Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Z rządowego programu „Posiłek dla potrzebujących” wydatkowano łącznie 411.000 zł. Miasto w ramach zadań własnych przeznaczyło 92.000 zł na posiłki w szkołach i 135.000 zł na zasiłki celowe oraz 29.000 zł na doposażenie miejsc wydawania posiłków. Dzięki temu w roku 2006 programem objęto 1.589 osób, w tym 266 dzieci w wieku do lat 7 (większość dzieci korzystała z zasiłków, a tylko 63 z posiłków; wiązało się to z brakiem sieci stołówek w szkołach).

Niepokojąca była również duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

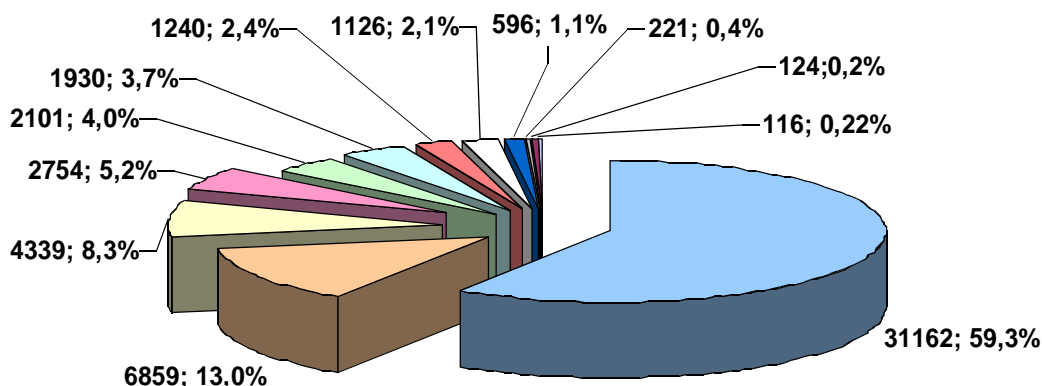
**Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2006 r.
(liczba osób w rodzinach)**



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2006 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (614 osób w rodzinach). Liczne grupy stanowiły również osoby niepracujące (358 osób w rodzinach), uczące się (277 osób w rodzinach) i pracujące (250 osób w rodzinach). Następne, co do wielkości, grupy stanowiły osoby przebywające na rencie i pracujące dorywczo (odpowiednio 151 i 124 osoby w rodzinach). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych oraz na zasiłku dla bezrobotnych (odpowiednio 64 i 60 osób w rodzinach). Najmniej liczebną grupę stanowiły osoby studiujące (20 osób w rodzinach).

Świadczenia rodzinne przyznane przez MOPS w 2006 roku



za s i ł e k	r	o	d	z	i	n	n
za s i ł e k	p	i	e	l	ę	g	n
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s
św i a d c z	e	n	i	e		p	
je d n o r a	z	o	w	a		z	a
do d a t e k		d	o		z	a	s
do d a t e k		d	o		z	a	s

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie przyznał ogółem:

- 31.162 zasiłki rodzinne dla 2.891 osób,
- 6.859 zasiłków pielęgnacyjnych dla 610 osób,
- 4.339 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 450 osób,
- 2.754 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 285 osób,
- 2.101 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 2.099 osób,

- 1.930 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 207 osób,
- 1.240 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 94 osób,
- 1.126 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 167 osób,
- 596 świadczeń pielęgnacyjnych dla 52 osób,
- 221 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka dla 221 osób,
- 124 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych dla 18 osób,
- 116 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 116 osób.

W 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie przyznał również 3.046 zaliczek alimentacyjnych dla 415 osób na łączną kwotę 556.943 zł (rok wcześniej: 837 zaliczek dla 271 osób na kwotę 172.920 zł).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,

- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

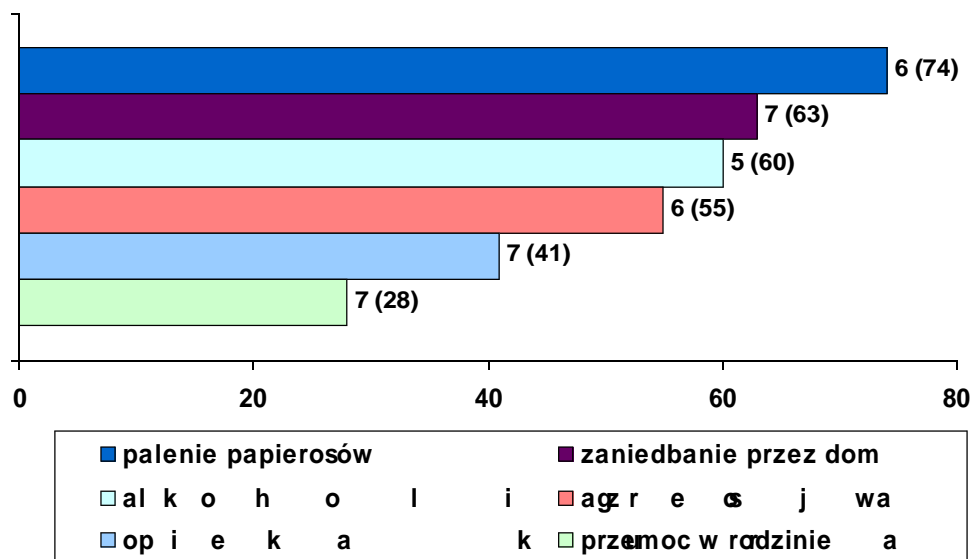
W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży zostały rozesłane do szkół miasta ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 8 ankiet – po dwie ze szkół podstawowych, gimnazjów i z zespołów szkół oraz po jednej z zespołu szkół zawodowych i liceum ogólnokształcącego. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	5 (ok. 60)	3
2	Narkotyzowanie się	5 (ok. 13)	3
3	Palenie papierosów	6 (74)	2
4	Ucieczki z domu	2 (2)	6
5	Kradzieże	3 (7)	5
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	6 (ok. 55)	2
7	Autoagresja	-	8
8	Przestępczość ujawniona	5 (9)	3
9	Niszczenie mienia szkolnego	4 (8)	4
10	Udział w grupach negatywnych	3 (ok. 22)	5
11	Opieka kuratora sądowego	7 (41)	1
12	Przemoc w rodzinie	7 (28)	1
13	Zaniedbanie przez dom	7 (ok. 63)	1
14	Wykorzystywanie seksualne	-	8

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba szkół, w których stwierdzono daną cechę, oraz liczba ujawnionych przypadków)



Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym zaliczono sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), zaniedbanie przez dom, stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, przemoc w rodzinie oraz udział w grupach negatywnych (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin powodujące konieczność wyjazdu jednego z rodziców za granicę w celu poszukiwania pracy i związany z tym problem braku opieki nad dzieckiem, dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania, uzależnień rodziców, przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie, jak również rozpadu rodziny, a także stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz trudną sytuację mieszkaniową rodzin.

Wszystkie ankietowane szkoły posiadają dostęp do Internetu, trzy prowadzą dożywianie uczniów, a siedem umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej (w jednym przypadku nie udzielono odpowiedzi). W jednej ze szkół funkcjonują klasy integracyjne. Siedem placówek zatrudnia pedagoga i pielęgniarkę, dwie logopedę, a jedna doradcę zawodowego.

Ogół szkół oferuje swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rekreacyjno-sportowe, taneczne, wokalne, artystyczne, teatralne, informatyczne, chór itp.), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (6 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (3), logopedyczne (2), zajęcia socjoterapeutyczne (2) i rewalidacyjno-wychowawcze (1).

Ankietowane szkoły podejmują działania profilaktyczne i naprawcze zgodnie z przyjętymi programami wychowawczym i profilaktycznym. Działania te dotyczą pedagogizacji rodziców w zakresie opieki i wychowania, przeciwdziałania uzależnieniom (od alkoholu, nikotyny, narkotyków, komputera i internetu) oraz profilaktyki agresji i przemocy rówieśniczej, a także zagadnień związanych z radzeniem sobie w sytuacjach stresowych, a prowadzone są w formie spektakli profilaktycznych oraz pogadanek i prelekcji (np. na temat agresji i przemocy z udziałem przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej).

Podjmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy zwracali uwagę na potrzebę objęcia badaniami w zakresie uzależnień nie tylko uczniów, ale również rodziców, co zagwarantuje skuteczność realizowanym programom profilaktycznym. Ponadto postulowali pilne rozpoznanie problemu uzależnień od komputera i internetu, a także analizę zjawiska przemocy i agresji (w aspekcie przejawów i miejsc występowania). Stwierdzili, iż należy zintensyfikować wywiady środowiskowe, badania ankietowe (m.in. na stronie internetowej MOPS-u) i rozmowy indywidualne z rodzicami w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów oraz zdiagnozowania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej.

Według niektórych pedagogów na terenie miasta są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono dworzec kolejowy, klatki schodowe w blokowiskach, ul. Pocztową, las przy ul. Korczaka, park przy „Medyku”, boisko przy Gimnazjum Nr 1, drogę Rudolfowo – Działdowo i drogę Księży Dwór – Działdowo.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano głównie na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, tworzenie świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych) oraz zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w obszarach uzależnień oraz agresji i przemocy. Ponadto uznano za konieczne nasilenie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich, a także zapewnienie

uczniom szerszego dostępu do systemu stypendiów socjalnych. Zwracano również uwagę na problemy mieszkaniowe i komunikacyjne (likwidacja połączeń autobusowych i kolejowych, wysokie koszty dojazdu) stanowiące barierę w rozwoju zainteresowań i kontynuowaniu nauki.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

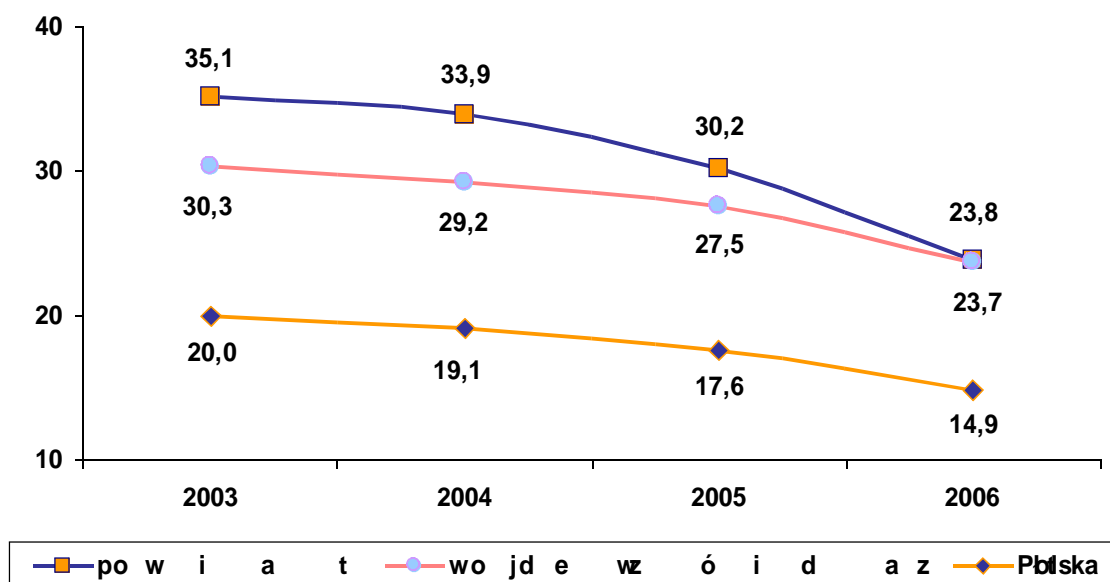
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

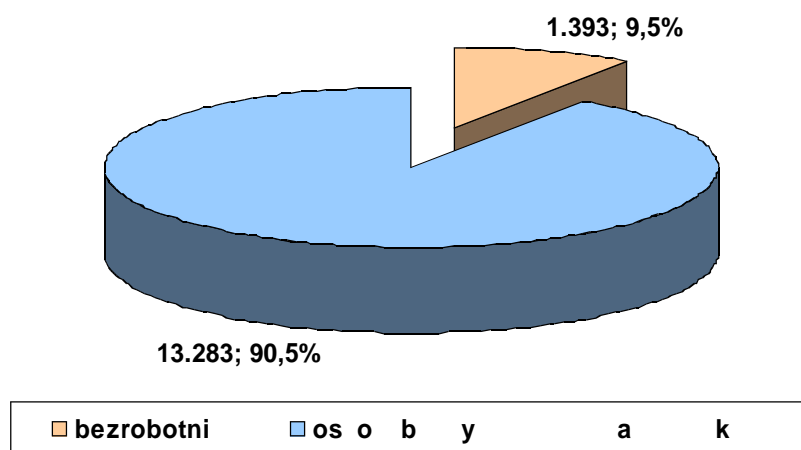


Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat działdowski charakteryzował się znacznie wyższą w stosunku do kraju, a także nieco wyższą w stosunku do województwa warmińsko-mazurskiego, stopą bezrobocia. Jednakże w 2006 roku stopa bezrobocia w powiecie spadła do poziomu średniej wojewódzkiej. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie na dzień 31 grudnia 2006 roku w mieście Działdowo pozostawało zarejestrowanych 1.393 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 69,6% ogółu bezrobotnych w mieście (969 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

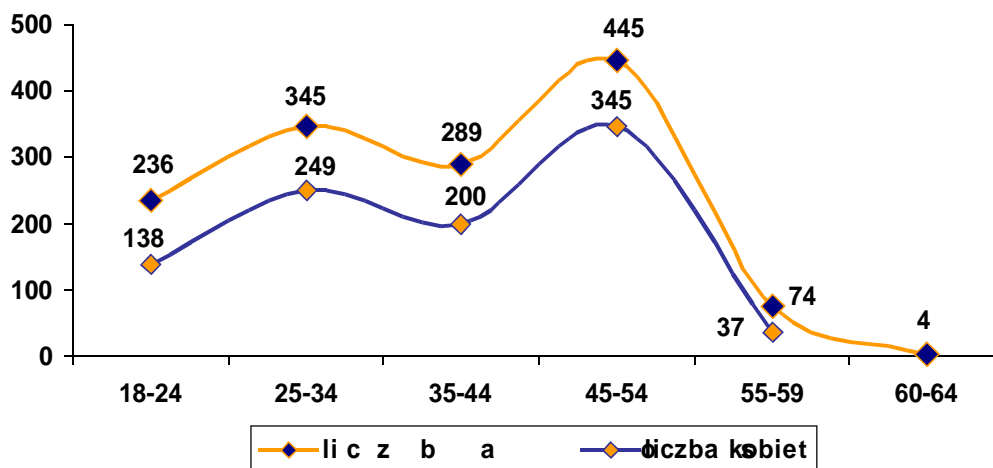
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w mieście Działdowo z końcem 2006 r.



Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.

Spośród 14.676 osób z terenu Działdowa, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 1.393 osoby pozostawały bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku z końcem 2006 roku

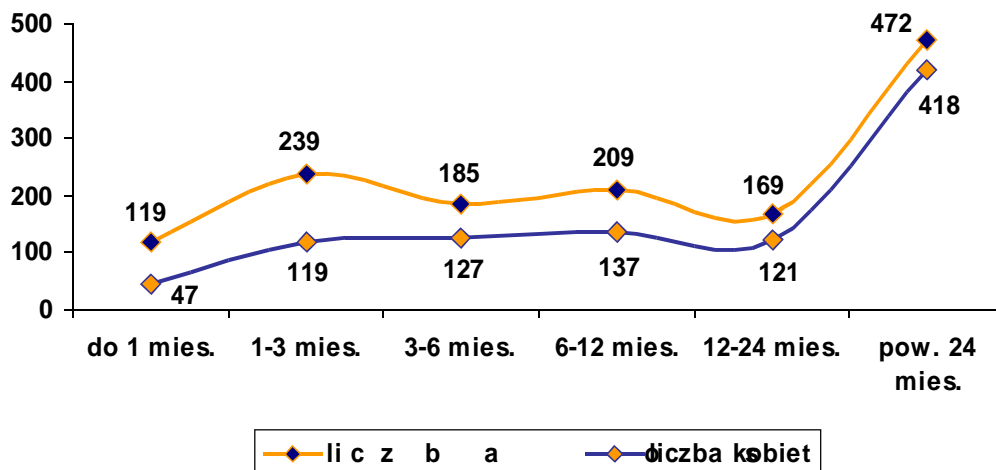


Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi, którzy przekroczyli 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Niepokoila również liczna grupa osób młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju.

W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy były kobiety – w wieku 45-54 lata stanowiły aż 77,5% bezrobotnych w tej grupie wiekowej, a w wieku 25-34 lata – 72,2%.

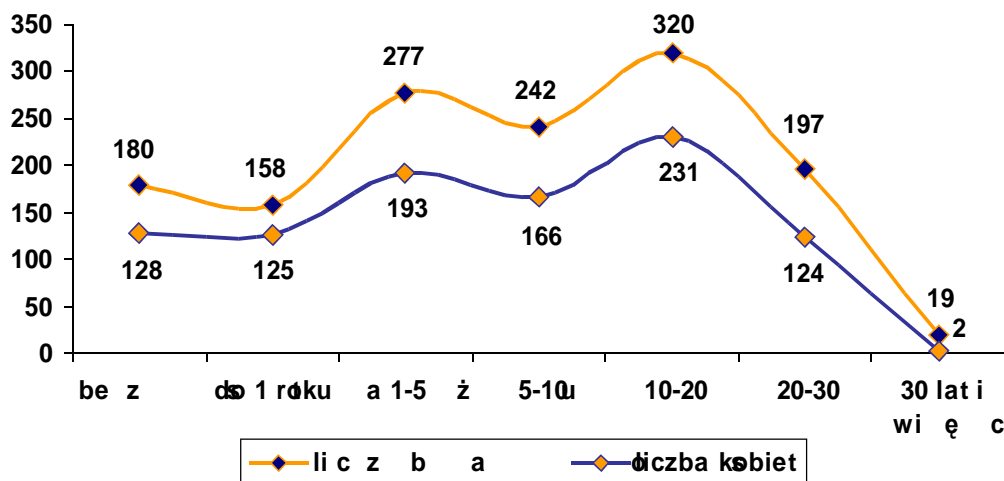
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 roku



Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.

Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody — nie tylko ekonomiczne, przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Długotrwale bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. W szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy były kobiety, w tym długotrwale bezrobotne. Stanowiły one 88,5% wśród osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy.

Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2006 roku

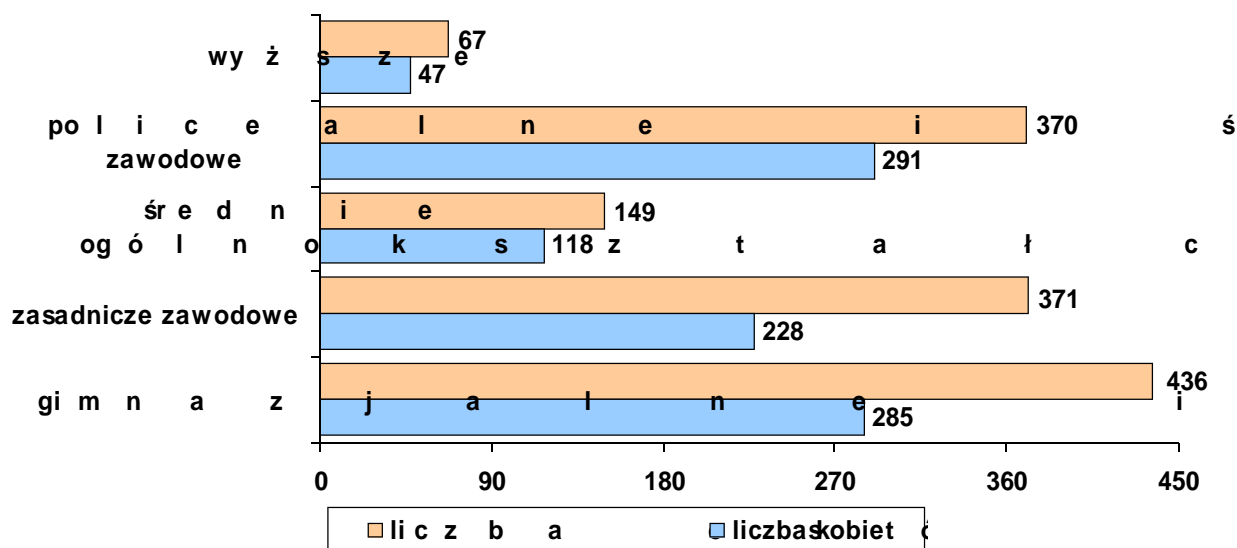


Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.

Z końcem 2006 roku największe grupy bezrobotnych w mieście stanowiły osoby ze stażem od 10 do 20 lat pracy oraz ze stażem pracy od roku do 5 lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na:

1. osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy;
2. osoby z kilkuletnim stażem pracy, którym należy umożliwić zdobywanie dalszego doświadczenia zawodowego;
3. kobiety ze stażem do roku, których sytuacja na lokalnym rynku pracy była szczególnie niekorzystna, i którym należy umożliwić zdobycie dalszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 roku

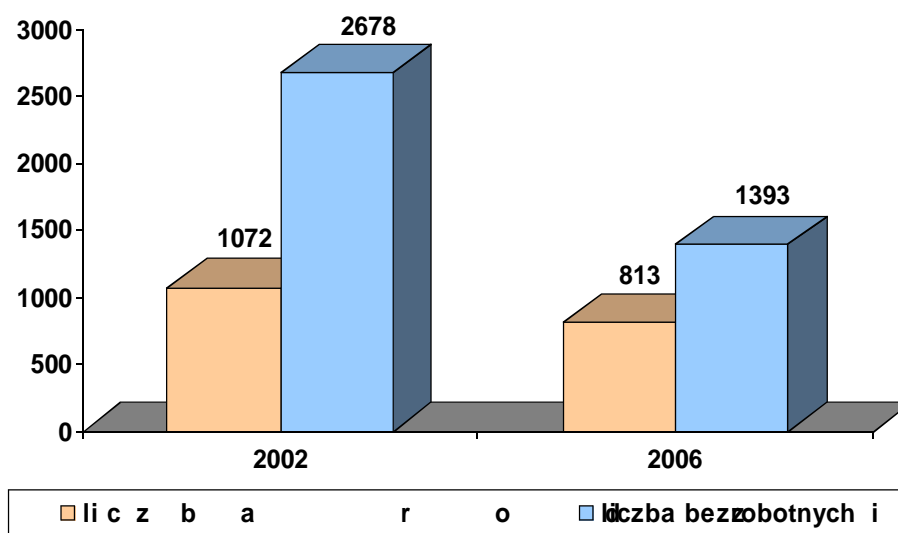


Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym, a także policealnym i średnim zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych. Niezależnie od rodzaju wykształcenia w gorszej sytuacji na rynku pracy były kobiety.

Bezrobocie było głównym powodem przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku przez MOPS w Działdowie. Z uwagi na wysoką stopę bezrobocia (przewyższającą średnią wojewódzką i krajową), powiat działdowski został zaliczony do obszarów zagrożonych trwałym bezrobociem. Łagodzenie jego skutków pozostaje jednym z zadań pomocy społecznej. W związku z tym należało poddać analizie wpływ bezrobocia na rozmiary pomocy społecznej w mieście Działdowo.

Bezrobocie a pomoc społeczna w roku 2002 i 2006



Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie.

Zestawiając dane dotyczące liczby ludności w 2002 i 2006 roku (odpowiednio 20.777 i 21.520 osób) z liczbą rodzin objętych pomocą społeczną (odpowiednio 1.072 i 813 rodzin – liczba rodzin w 2002 r. na podstawie Strategii Pomocy Społecznej Powiatu Działdowskiego na lata 2005-2015, s. 20) uzyskujemy procentowy udział rodzin korzystających z pomocy w ogóle mieszkańców. W 2002 roku wyniósł on 5,2%,

natomiast w 2006 roku spadł do 3,8%. Obliczony analogicznie udział bezrobotnych w ogóle ludności w 2002 roku wynosił 12,9%, natomiast w 2006 roku — 6,5%. W obu wypadkach mamy więc do czynienia ze spadkiem, przy czym rozmiary bezrobocia zmniejszyły się bardziej niż liczba rodzin objętych wsparciem przez MOPS. Można zatem założyć, że prognozowany dalszy spadek bezrobocia w istotny sposób nie wpłynie na spadek liczby beneficjentów systemu pomocy społecznej.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób

Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

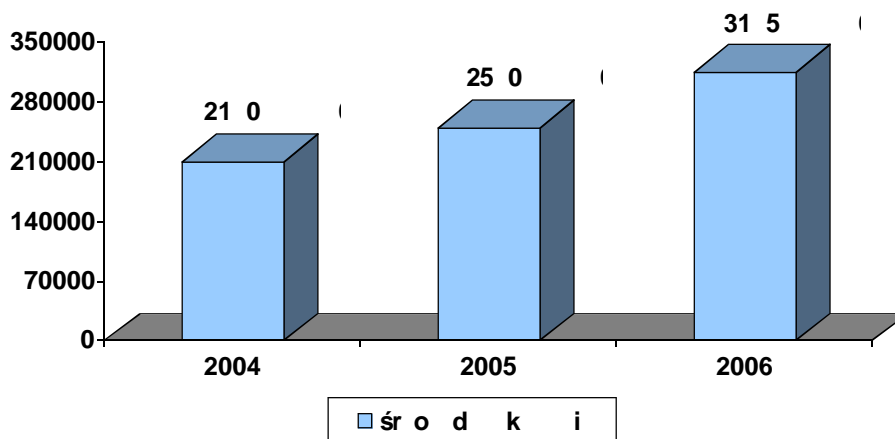
- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstinencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 813 rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie w 2006 roku, 88 rodzin liczących 240 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 10 rodzinom liczącym 24 osoby, co jednak nie może być wskazówką określającą rozmiary zjawiska, gdyż z pewnością są one większe. Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2006 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 65 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 18 osób skierowano na leczenie. Jednocześnie przeprowadzono 27 kontroli

w placówkach sprzedających napoje alkoholowe. Na terenie miasta zarejestrowano 93 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 19 gastronomicznych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006



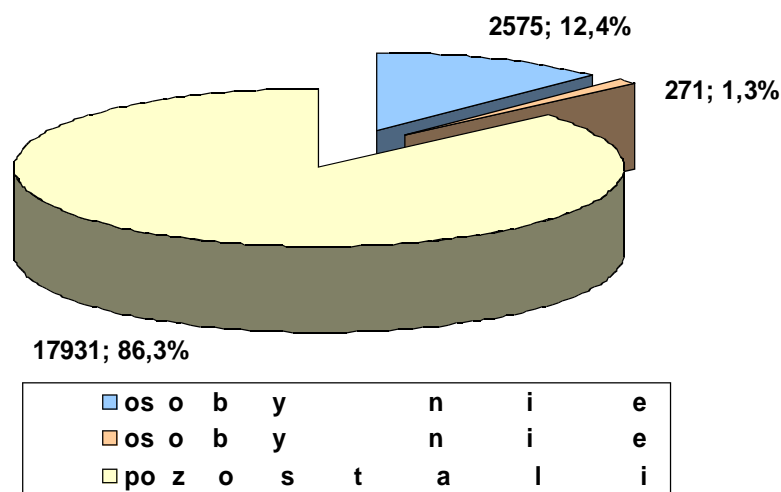
Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Działdowie.

Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Działdowo w latach 2004-2006 roku rosła z roku na rok. W 2004 roku wyniosła 210.000 zł, w roku następnym wzrosła do 250.000 zł, a w 2006 roku osiągnęła poziom 315.000 zł.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność miasta w 2002 roku



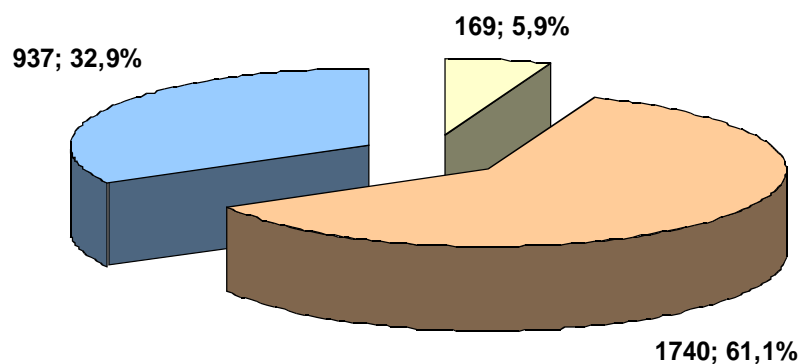
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w mieście Działdowo zamieszkiwało 2.846 osób niepełnosprawnych

(w tym 1.335 mężczyzn i 1.511 kobiet), co stanowiło 13,7 % ogółu mieszkańców miasta. Grupa osób niepełnosprawnych była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2006 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w Działdowie skorzystały 353 osoby w 146 rodzinach i była to czwarta, co do wielkości, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się – co najwyżej – wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku
--

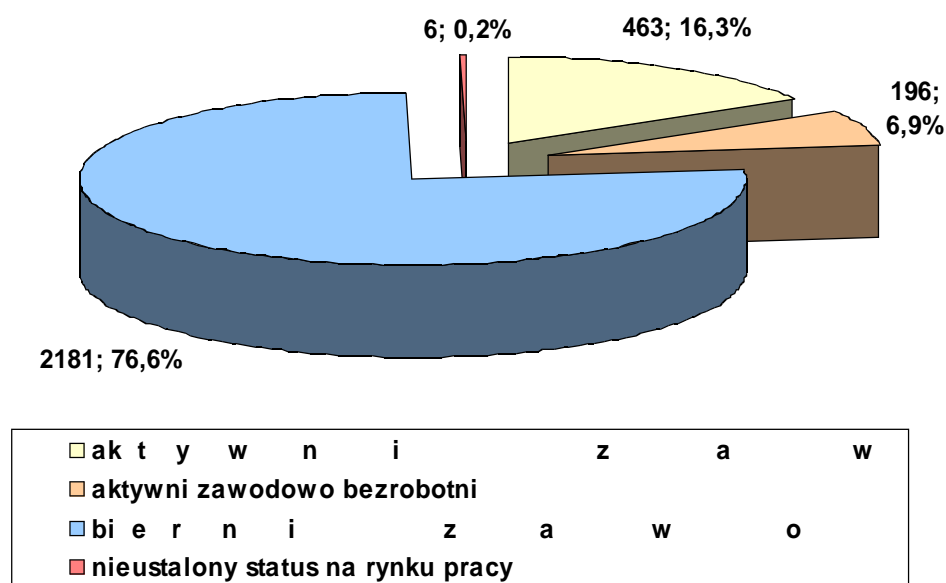


osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym	1740	61,1%
osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym	937	32,9%
osoby niepełnosprawne dzieci i młodzież	169	5,9%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad 60% niepełnosprawnych w mieście było w wieku produkcyjnym (1.740 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 937 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 169 osób.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

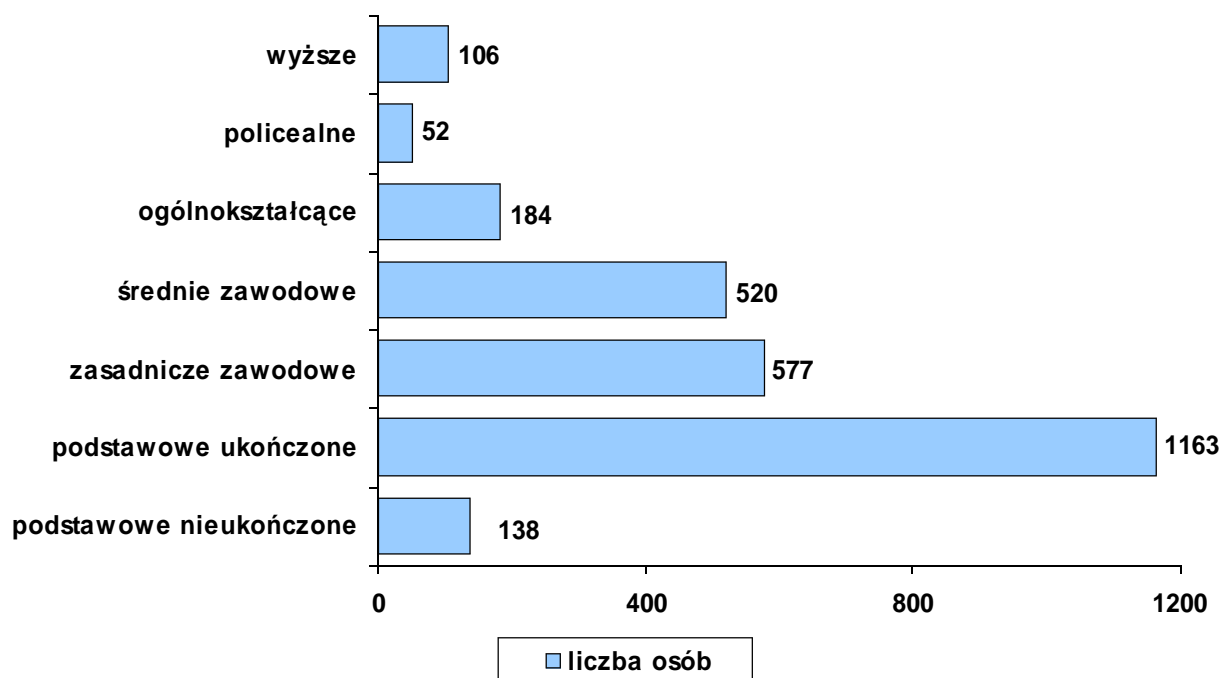


Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w mieście była bierna zawodowo – 2.181 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 463 osoby pracujące i 196 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 6 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia w 2002 r.



Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w mieście stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1.163 osoby.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

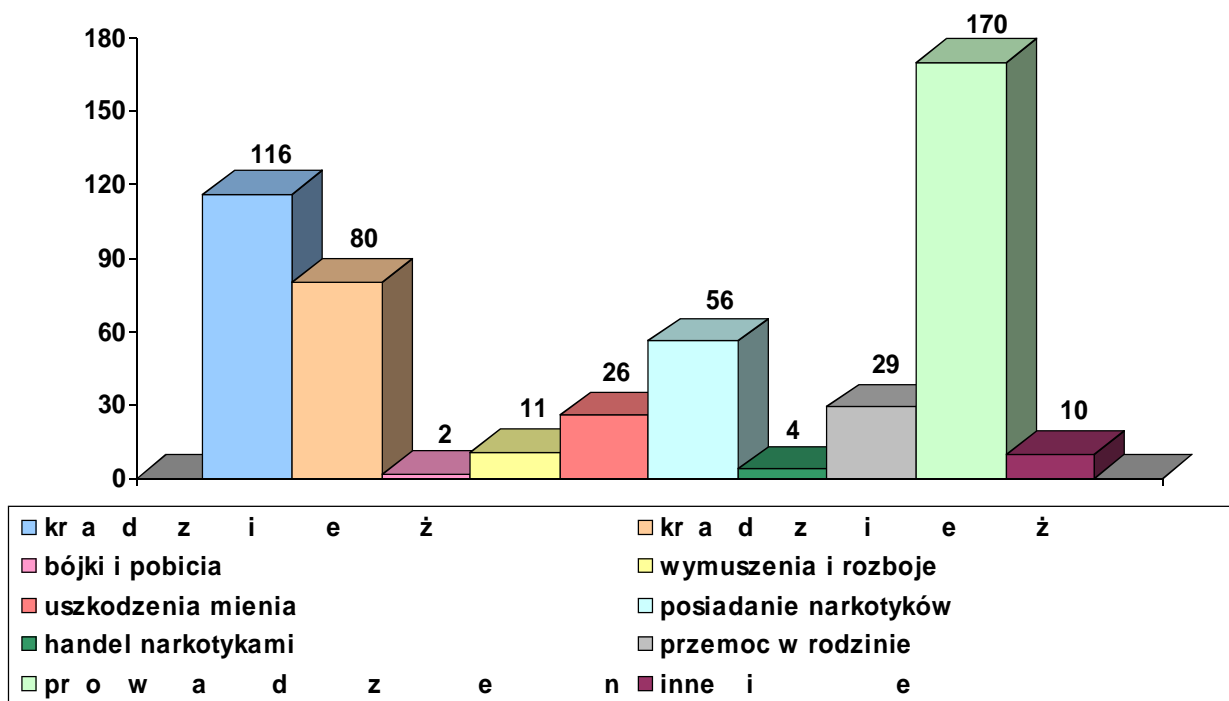
Osoby niepełnosprawne mogą korzystać w mieście z pomocy i wsparcia następujących instytucji i organizacji: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miasta Działdowo.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie miasta Działdowo odnotowano 504 przestępstwa. Osoby nieletnie dopuściły się 29 czynów karalnych.

Kategorie przestępstw odnotowanych na terenie Działdowa w 2006 roku



Dane Komendy Powiatowej Policji w Działdowie.

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w Działdowie w roku 2006 były przestępstwa drogowe polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości – 170 przypadków (doszło także do 8 wypadków drogowych). Istotne kategorie przestępstw stanowiły kradzieże – 116 przypadków i kradzieże z włamaniem – 80 przypadków. Ponadto odnotowano m.in. 56

zdarzeń polegających na posiadaniu narkotyków i 4 przypadki handlu narkotykami, a także 29 przypadków przemocy w rodzinie i 26 uszkodzeń mienia.

W 2006 roku na terenie Działdowa zarejestrowano 486 wykroczeń oraz 492 zdarzenia polegające na zatrzymaniu osób do wytrzeźwienia.

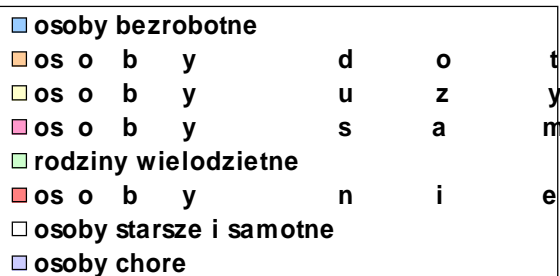
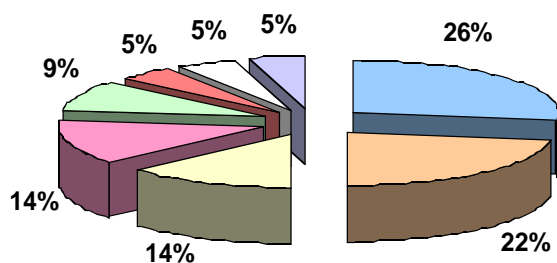
Jak już wspomniano, przemoc w rodzinie stanowi znaczącą kategorię przestępstw. W związku z tym pracownicy socjalni – we współpracy z Powiatową Komendą Policji w Działdowie – prowadzą „Niebieskie Karty” dla ofiar przemocy. W ramach tej karty przygotowują wszechstronny plan pomocy dla ofiar przemocy domowej i monitorują efekty podjętych działań. Pomagają również w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych. Wskazują miejsca, gdzie można uzyskać pomoc w postaci poradnictwa, np. prawnego czy psychologicznego. Udzielają informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, a w uzasadnionych przypadkach udzielają tej pomocy. Z uwagi na coraz częstsze przypadki ujawniania przemocy domowej od listopada 2006 roku MOPS w Działdowie prowadzi Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Osób z Przemocy.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

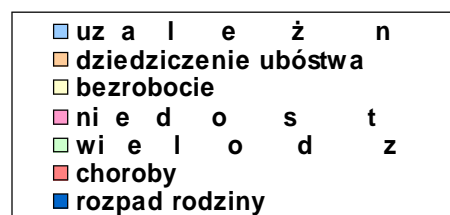
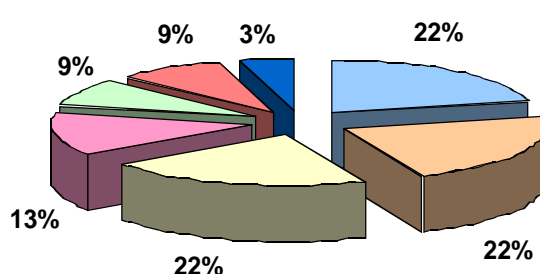
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne miasta, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Środowiska zagrożone ubóstwem



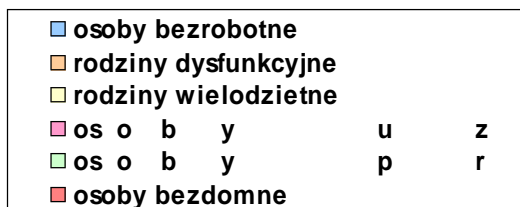
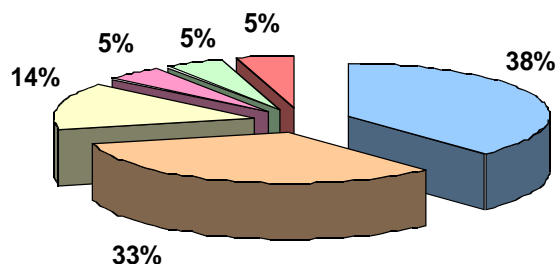
Przyczyny popadania w ubóstwo



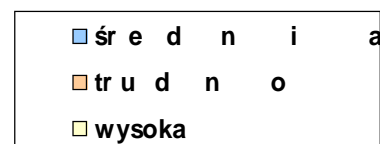
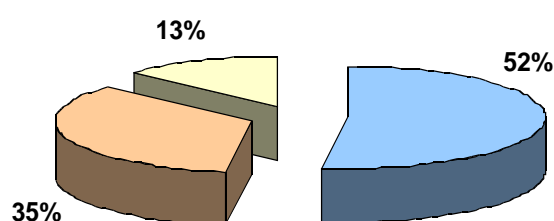
Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób bezrobotnych i dotkniętych uzależnieniami (odpowiednio 26 i 22%), a także osób uzyskujących niskie dochody i samotnie wychowujących dzieci (po 14%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali uzależnienia, dziedziczenie ubóstwa i bezrobocie (po 22%).

Środowiska zagrożone uzależnieniami



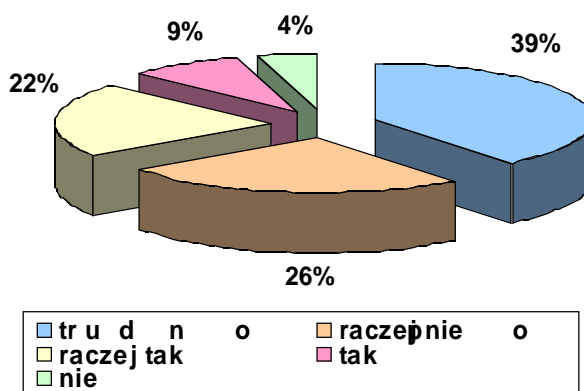
Skala problemu uzależnień



Badania własne Centrum AV.

Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (38%), rodziny dysfunkcyjne (33%) oraz rodziny wielodzietne (14%). Określając skalę występowania tego problemu, większość badanych (52%) oceniła ją jako średnią. Jednocześnie 13% ankietowanych stwierdziło, iż skala uzależnień w mieście jest wysoka, a 35% osób nie miało zdania na ten temat.

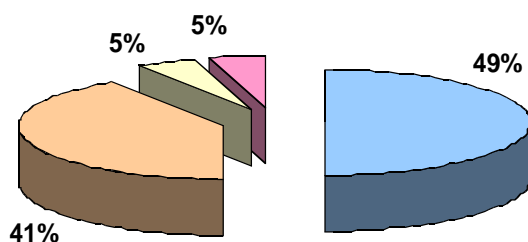
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?



Badania własne Centrum AV.

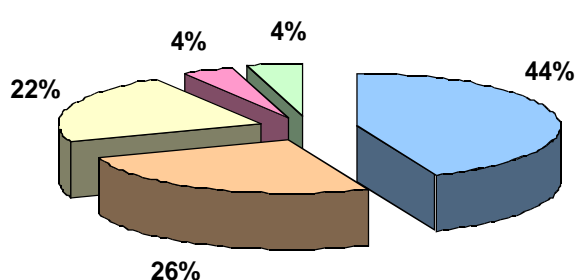
Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, zdania były podzielone. Łącznie 31% ankietowanych wyraziło pozytywną opinię. Odmiennego zdania było w sumie 30% osób, a aż 39% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych



brak opieki ze strony rodziny
choroby
nie doświadczyłem
ubóstwo i bieda

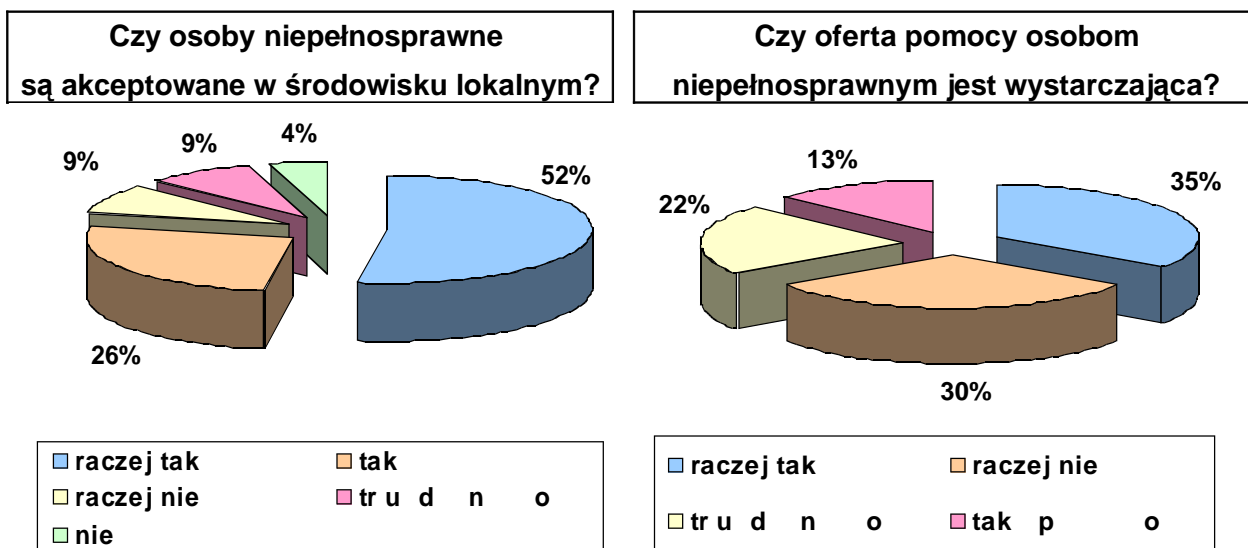
Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?



raczej tak
trudno
raczej nie
tak
nie

Badania własne Centrum AV.

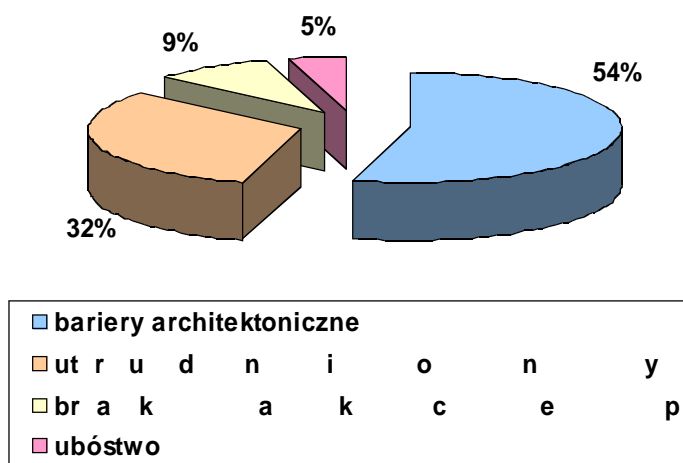
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę uznawali brak opieki ze strony rodziny (49% – niemal co drugi ankietowany) i choroby (41%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, największa grupa ankietowanych (łącznie 48%) była zdania, że jest ona wystarczająca. Odmiennego zdania było łącznie 26% respondentów. Jednocześnie 26% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska.



Badania własne Centrum AV.

Co do akceptacji osób niepełnosprawnych, łącznie ponad trzy czwarte badanych wypowiedziało się pozytywnie. Natomiast w sumie 13% ankietowanych mieszkańców było przeciwnego zdania. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to niemal połowa respondentów (łącznie 48%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 30% ankietowanych, a 22% osób nie wyraziło w tej kwestii opinii.

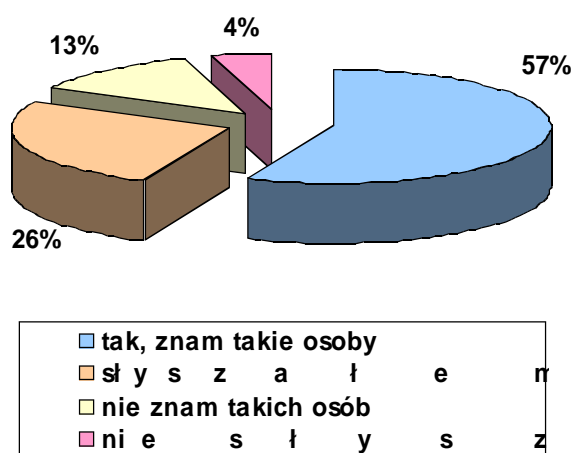
Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych



Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (54%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (32%) oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym (9%) i ubóstwo (5%).

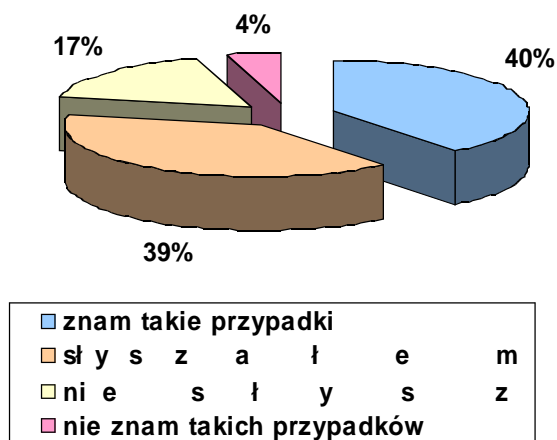
Czy na terenie miasta zamieszkują osoby chore psychicznie?



Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w mieście nie jest obce ankietowanym. Zdecydowana większość badanych (łącznie 83%) stwierdziła, iż posiada wiedzę o fakcie zamieszkiwania takich osób w Działdowie.

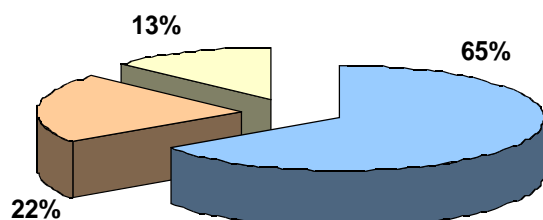
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?



Badania własne Centrum AV.

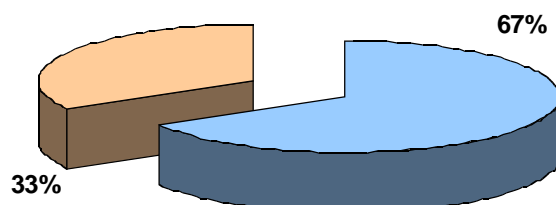
Podejmując problem przemocy domowej, łącznie aż 79% badanych stwierdziło, iż zna takie przypadki bądź też o nich słyszało. Odmiennego zdania było w sumie 21% respondentów.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?



raczej tak
tak
raczej nie

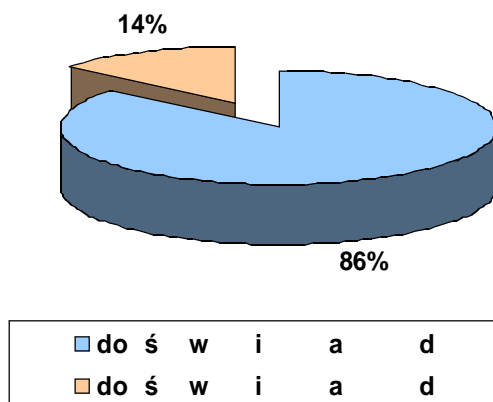
Przyczyny braku bezpieczeństwa



brak patroli policyjnych
słabe

Badania własne Centrum AV.

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa

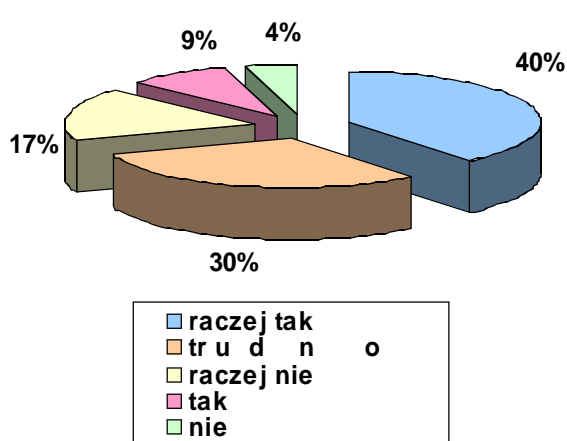


Badania własne Centrum AV.

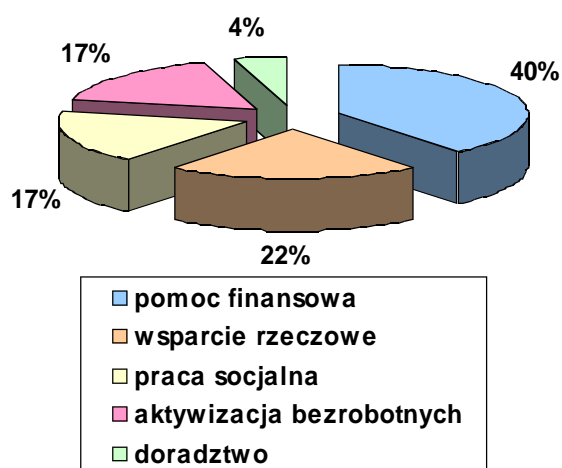
Jeśli chodzi o poczucia bezpieczeństwa, to badani w większości czują się raczej bezpiecznie (65%) bądź bezpiecznie (22%) w swoim miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 13% pytanych. Dla porównania dodajmy, że według badań TNS OBOP z 2006 r., 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Jako główne przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa badani mieszkańcy Działdowa wymienili ograniczoną liczbę patroli policyjnych (67%) i słabe oświetlenie miejsc publicznych (33%). Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne.

Czy pomoc MOPS-u jest wystarczająca?

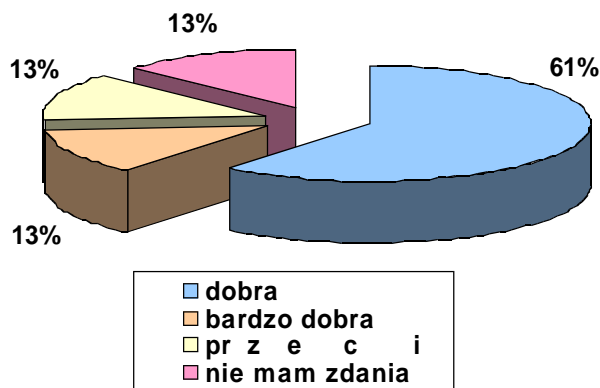


Jaką formę wsparcia powinien oferować MOPS?



Badania własne Centrum AV.

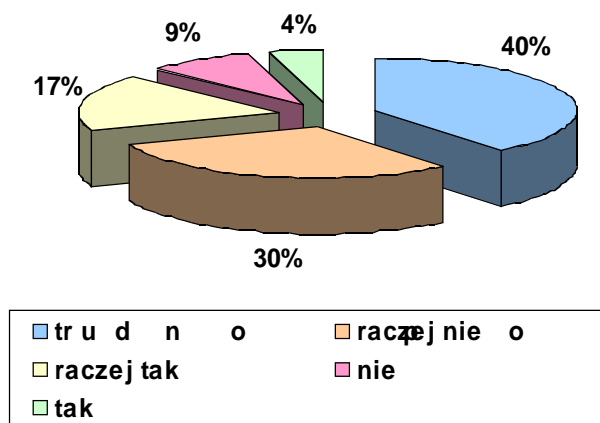
Ocena pracy pracowników socjalnych



Badania własne Centrum AV.

W sprawie oceny pomocy udzielanej przez MOPS, prawie połowa badanych (łącznie 49%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 21% respondentów, a 30% osób nie było w stanie określić swojego stanowiska. Wśród form wsparcia, jakie powinien oferować MOPS, respondenci najczęściej wskazywali na pomoc finansową (40%), rzeczową (22%) oraz pracę socjalną i aktywizację bezrobotnych (po 17%). Jeśli chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, to zdecydowana większość badanych (łącznie 74%) oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?



Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności miasta, najwięcej badanych (40%) nie miało zdania w tej sprawie. Wśród osób, które zajęły stanowisko, 39% badanych stwierdziło, iż

pomoc świadczona przez organizacje pozarządowe nie jest adekwatna do potrzeb ludności. Odmiennego zdania było w sumie 21% respondentów.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- brak zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród mężczyzn,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie miasta,
- wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwałe,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwałe,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- nie wzrasta bezrobocie długotrwałe,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwałe z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- brak współpracy władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- brak wzrostu mobilności geograficznej,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dysponowanie dostateczną ilością środków finansowych,
- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- dysponowanie wystarczającą liczbą ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,

- odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- prowadzenie działań w zakresie upowszechniania idei wolontariatu.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- nieprowadzenie przez samorząd działalności w kierunku zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- brak w szkołach stołówek zapewniających żywienie dzieciom.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednio przygotowana baza lokalowa,
- funkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- dysponowanie miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne i regionalne,
- wymiana doświadczeń między instytucjami zajmującymi się uzależnieniami.

Słabe strony

- nieodpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- nieprawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- niedysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- brak wymiany informacji pomiędzy organizacjami zajmującymi się uzależnieniami,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- brak współpracy z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- wystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia osób bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- istnienie organizacji pozarządowych, które niosą pomoc bezdomnym,
- posiadanie wiedzy na temat miejsc grupowania się osób bezdomnych,
- miasto dostrzega różnorodność problemu bezdomności,

- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- umiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- brak problemu minimalizowania zjawiska bezdomności w małych społecznościach lokalnych,
- istnienie struktury stacjonarnej dla bezdomnych.

Słabe strony

- istnienie problemu bezdomności,
- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- brak działań w celu zapobiegania bezdomności,
- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,
- brak odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności i standaryzacji usług dla bezdomnych.

Szanse

- współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi i rządowymi,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- ograniczony dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- brak społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp dla osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,

- wykorzystywanie w pracy opracowań społecznych,
- dysponowanie małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- możliwość realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- względnie wysoki poziom życia osób starszych,
- korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- brak opracowań naukowych dotyczących sytuacji osób starszych,
- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- występowanie zjawiska marginalizacji problemów osób starszych,
- ograniczona dostępność domów pomocy społecznej,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- prowadzenie dokładnego rozpoznania potrzeb osób starszych,
- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- sprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna.

Zagrożenia

- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- występowanie problemu enklaw starości,
- występowanie zjawiska migracji ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnorodnych organizacji pozarządowych,
- aktywnie działające w sferze niepełnosprawności organizacje pozarządowe, z którymi współpracują instytucje rządowe,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy.

Słabe strony

- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- brak pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilność miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych,

Słabe strony

- brak wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- brak placówki opiekuńczo-wychowawczej w terenie miasta.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.

Zagrożenia

- niewystarczająca, w stosunku do potrzeb, ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- dobra diagnoza środowiska,
- chęć współpracy z partnerami społecznymi,
- podnoszenie kwalifikacji przez pracowników MOPS-u,
- wzrost ofert pracy na rynku,
- możliwość pozyskiwania środków unijnych na realizację projektów,
- organizowanie szkoleń w celu podniesienia aktywności osób bezrobotnych,
- odpowiednia baza lokalowa MOPS-u.

Słabe strony

- brak mieszkań socjalnych i chronionych,
- brak budynków na adaptację,

- emigracja ludności w poszukiwaniu pracy,
- niska aktywność społeczno-gospodarcza społeczności lokalnej,
- ubóstwo społeczne i rosnący poziom patologii społecznej,
- bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów,
- długotrwałe uzależnienie beneficjentów od pomocy społecznej,
- wzrost liczby osób doświadczających przemocy domowej,
- wzrastająca liczba młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych i znikome możliwości walki z tymi zjawiskami.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom miasta. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

ul. Wł. Jagiełły 30, 13-200 Działdowo.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina – miasto Działdowo.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych i dodatkach mieszkaniowych, koordynując rozwiązywanie problemów społecznych w mieście.

Kadrę jednostki stanowi kierownik, 10 pracowników socjalnych i 34 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. Teren miasta podzielony jest na 9 rejonów obsługiwanych przez 9 pracowników socjalnych. W rejonie działania pracownika socjalnego jest 2.444 mieszkańców.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w MOPS-ie uczestniczy w licznych formach dokształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, warsztaty i konferencje: „Problematyka stosowania ustaw w pomocy społecznej z zakresu świadczeń rodzinnych, dłużników alimentacyjnych i zaliczki alimentacyjnej oraz świadczeń nienależnie pobranych”, „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności UE”, „Samorządowe prawo pracy”, „Kontrakt socjalny jako metoda aktywizacji beneficjenta pomocy społecznej”, „Zmiany w zasadach księgowego rozliczania inwestycji w jednostkach sektora finansów publicznych”, „Wydawanie decyzji w sprawie świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej”, „Prawidłowe rozliczanie świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz świadczeń rodzinnych”, „Praca z klientem trudnym – przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Sposoby radzenia sobie ze stresem”, „Zasady stosowania Kodeksu Postępowania Administracyjnego w zakresie udzielania świadczeń z ustawy o pomocy społecznej – na podstawie orzecznictwa samorządowych kolegiów odwoławczych i sądów administracyjnych”, „Europejski Program Pomocy Żywnościowej dla mieszkańców Warmii i Mazur w roku 2006”, „Postępowanie w sprawach dłużników alimentacyjnych, zaliczka alimentacyjna”.

Dzienny Dom Pomocy „Klub Seniora”

ul. Jagiełły 30, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Dom Dziennego Pobytu „Klub Seniora” jest ośrodkiem wsparcia dla osób w wieku emerytalnym, niepełnosprawnych, którym sprawność psychofizyczna umożliwia pobyt w środowisku, a także dla osób samotnych i osamotnionych powyżej 50 roku życia, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Klub Seniora opieką może objąć 30 uczestników z terenu miasta. Czynny jest od poniedziałku do piątku, w godzinach 7-15., a w przypadku organizowania imprez okolicznościowych i kulturalno-oświatowych

– dłużej. W 2007 r. Ośrodek zmienił siedzibę, dzięki czemu poszerzył swoje możliwości w zakresie prowadzenia zajęć opiekuńczo-terapeutycznych. Placówka dysponuje: pracownią gospodarstwa domowego – kulinarną, salą telewizyjną, jadalnią, węzłem sanitarnym z kabiną prysznicową.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

W 2006 roku oferta jednostki była skierowana do 30 emerytów i rencistów (osób samotnych).

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Wzbogacenie placówki o dodatkowe pomieszczenia z przeznaczeniem na pracownię do prowadzenia zajęć, pokój wypoczynku dla uczestników.

Klub Integracji Społecznej

ul. Wł. Jagiełły 30, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- pomoc w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym grup długotrwale bezrobotnych,
- pomoc w powrocie do pełnienia ról społecznych,
- pomoc w integrowaniu grup o podobnych problemach,
- minimalizowanie skutków bezrobocia.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do:

- osób bezrobotnych,
- mężczyzn i kobiet, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy,
- bezdomnych realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- osób niepełnosprawnych, w tym upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie będących po terapii lub w trakcie jej trwania w zakładzie opieki zdrowotnej,
- osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu terapii w Ośrodku Leczenia Uzależnień,
- osób zwalnianych z zakładów karnych, które mają problem z integracją społeczną,
- matek samotnie wychowujących dzieci,

W 2006 roku oferta została skierowana do kobiet pozostających bez pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy. W grudniu 2006 r. uczestnictwo w klubie rozpoczęło 15 kobiet.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zatrudnienie na stałe pracownika socjalnego do prowadzenia klubu,
- pozyskiwanie środków na zatrudnianie specjalistów,
- uzupełnienie niezbędnego sprzętu do prowadzenia zajęć dydaktycznych.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

ul. M.C. Skłodowskiej 20, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
Koło w Działdowie.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Celem warsztatów jest tworzenie korzystnych warunków do pełnego fizycznego i osobowego rozwoju osób niepełnosprawnych poprzez rehabilitację zawodową, społeczną i psychiczną.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Warsztaty Terapii Zajęciowej przeznaczone są dla osób niepełnosprawnych, w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy, a które zakwalifikowane zostały do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej w warsztacie terapii.

W 2006 roku oferta została skierowana do 25 osób dorosłych w ramach WTZ.

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

ul. M.C. Skłodowskiej 20, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
Koło w Działdowie.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek oferuje wychowanie, naukę i rewalidację w ramach realizacji obowiązku szkolnego na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, w wieku od 3 do 25 lat życia.

W 2006 roku oferta została skierowana do 57 dzieci z terenu powiatu.

Stacja Opieki CARITAS

ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Działdowskie Centrum „CARITAS”

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Stacja Opieki CARITAS realizuje świadczenia zdrowotne na bazie podpisanej umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia (Warmińsko-Mazurskim Oddziałem Wojewódzkim w Olsztynie) w zakresie pielęgniarstwa opieki domowej nad przewlekle chorym w domu. Czas objęcia opieką chorego według wytycznych NFZ wynosi 8 tygodni i jest przedłużany przez NFZ na ponowny wniosek wystawiany przez lekarza rodzinnego.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Opieka jest adresowana do chorych leżących ocenianych wg tzw. skali Bartela (20 pkt), kierowanych przez lekarza rodzinnego.

Stacja przeciętnie obejmuje opieką 25 pacjentów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Prowadzenie w budynku po byłym obozie zagłady w Działdowie przy ul. Grunwaldzkiej 5 Hospicjum na 25 osób oraz Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego na 46 osób.

Ognisko Wychowawcze CARITAS

ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

Filia Ogniska Wychowawczego CARITAS

ul. Matejki 59, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Działdowskie Centrum „CARITAS”.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

W dwóch świetlicach prowadzonych w ramach Ogniska Wychowawczego przez Działdowskie Centrum CARITAS w zajęciach uczestniczy łącznie 80 dzieci.

W szczególności są to dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, niepełnych i ubogich, zaniedbane wychowawczo, z trudnościami w nauce, z rodzin wielodzietnych, skierowane przez Miejski i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, pedagogów szkolnych i samych rodziców. W ramach działania Ogniska Wychowawczego dzieciom oferowany jest udział w zajęciach: plastycznych, muzycznych, kulinarnych, tanecznych, informatycznych, zajęciach na siłowni oraz pomoc w nauce (korepetycje). Zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach 10-18. Podczas pobytu w placówce dzieci korzystają z gorącego posiłku. W okresie wolnym od nauki (ferie i wakacje) dzieci uczestniczą w formach wypoczynku letniego i zimowego: koloniach, półkoloniach, zimowiskach organizowanych przez Działdowskie Centrum CARITAS, a przez cały rok część z dzieci uczestniczy w realizacji programu socjoterapeutycznego.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci i młodzieży w wieku od 6-17 lat skierowanych przez Miejski i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, pedagogów szkolnych lub przez samych rodziców. Opieką objętych jest 80 dzieci.

Środowiskowy Dom Samopomocy przy Działdowskim Centrum Caritas

ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Działdowskie Centrum „CARITAS”.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Placówka oferuje następujące usługi:

- zajęcia terapeutyczne pod kierunkiem terapeuty zajęciowego, rehabilitanta, psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego,
- rehabilitacja,
- pomoc w dostępie do specjalistycznych usług (PCPR, MOPS, PZP),
- dostęp do kultury, oświaty, rekreacji,
- możliwość korzystania z posiłków,
- środek transportu dla osób zamieszkujących.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Środowiskowy Dom Samopomocy jest przeznaczony dla 35 osób z dysfunkcjami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.

Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Działdowie

ul. Grunwaldzka 7, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Działdowie.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- psychoterapia indywidualna i grupowa dla osób uzależnionych od alkoholu,
- psychoterapia indywidualna dla osób uzależnionych od narkotyków,
- psychoterapia DDA,
- psychoterapia dla rodzin osób uzależnionych.

3. Do KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób uzależnionych (418 osób) i współuzależnionych (185 osób).

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- organizacja maratonów dla pacjentów.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

ul. Księżodworska 23 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Działdowskie Centrum „CARITAS”.

2. Co OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek Interwencji Kryzysowej ma na celu udzielenie profesjonalnej pomocy osobie bądź rodzinie w sytuacji kryzysu. Ośrodek oferuje następujący zakres usług:

- baza hotelowa dla 8-10 osób z całodziennym wyżywieniem,

- specjalistyczna pomoc pedagogiczna, psychologiczna i prawna,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych spraw bytowych,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, wsparcia, łagodzenie cierpienia i bezradności,
- zapobieganie powstawaniu lub pogłębianiu dysfunkcji osób bądź rodzin,
- działania doradcze i informacyjne.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Ośrodek Interwencji Kryzysowej udziela pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej lub osobom znajdującym się w innej trudnej sytuacji kryzysowej, tj. utrata domu czy strach przed powrotem do niego. Systematycznie prowadzone jest również poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne. W 2006 r. z porad prawnych skorzystało 179 osób, w tym 36 na zasadzie wielokrotności (z pomocy psychologicznej – 98 osób, z pomocy pedagoga 62 osoby na zasadzie wielokrotności).

Noclegowania dla bezdomnych

ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Działdowskie Centrum „CARITAS”.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka oferuje schronienie dla osób bezdomnych w ramach Umowy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej z dnia 09 listopada 2005 r. Schronisko przygotowane jest na zamieszkanie 10 osób – dysponuje 2 pokojami 4 osobowymi i jednym pokojem

2 osobowym z zapleczem sanitarnym. Osoby przebywające w schronisku mają zapewnione schronienie, całodienne wyżywienie, gorący posiłek w czasie obiadu, możliwość umycia się i kąpieli oraz zmiany bielizny i odzieży. Oprócz całodobowego schronienia osobom bezdomnym udzielane jest również wsparcie w postaci corocznego dożywiania.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dorosłych osób bezdomnych z terenu miasta i gminy Działdowo (kobiety i mężczyźni) oraz osób przejezdnych z innych regionów Polski.

W 2006 roku z pomocy schroniska skorzystało 36 osób.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W mieście Działdowo funkcjonuje 25 organizacji pozarządowych, są 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego i 1 ewangelicko-augsburska. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecania realizacji zadań własnych (7 przypadków), dofinansowania działalności statutowej organizacji (14 przypadków), wsparcia rzeczowego (2 przypadki) i lokalowego (4 przypadki), a także doradztwa (1 przypadek).

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Działdowo.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE W MIEŚCIE DZIAŁDOWO

1. Bractwo Rycerskie św. Katarzyny Ziemi Działdowskiej.
2. Działdowskie Koło Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian”.
3. Działdowskie Centrum „CARITAS”.
4. Działdowskie Centrum Edukacji Ekologicznej.
5. Forum Liderów Organizacji Pozarządowych Powiatu Działdowskiego.
6. Forum Biznesu Powiatu Działdowskiego.
7. Katolickie Stowarzyszenie „CENTRUM MŁODYCH”.
8. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kombatantów Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie – Oddział Regionalny w Działdowie.
9. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Działdowie.
10. Polski Związek Działkowców.
11. Polski Związek Niewidomych – Koło w Działdowie.
12. Polski Związek Wędkarski.
13. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Zarząd Powiatowy.

14. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Działdowie.
15. Pracownia Malarska MŁYN.
16. Regionalne Stowarzyszenie „Zdrowie”.
17. Stowarzyszenie Kupców Działdowskich „Centrum”.
18. Stowarzyszenie Regionalne „Liga Działdowska”.
19. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności Publicznej „Nasze Serce”.
20. Stowarzyszenie Żołnierzy Armii Krajowej – Koło w Działdowie.
21. Towarzystwo Opieki nad b. Obozem Karnym.
22. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Powiatowy w Działdowie.
23. Towarzystwo Wędkarskie.
24. Towarzystwo Miłośników Ziemi Działdowskiej.
25. Związek Harcerstwa Polskiego – Komenda Hufca w Działdowie.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta Działdowo korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

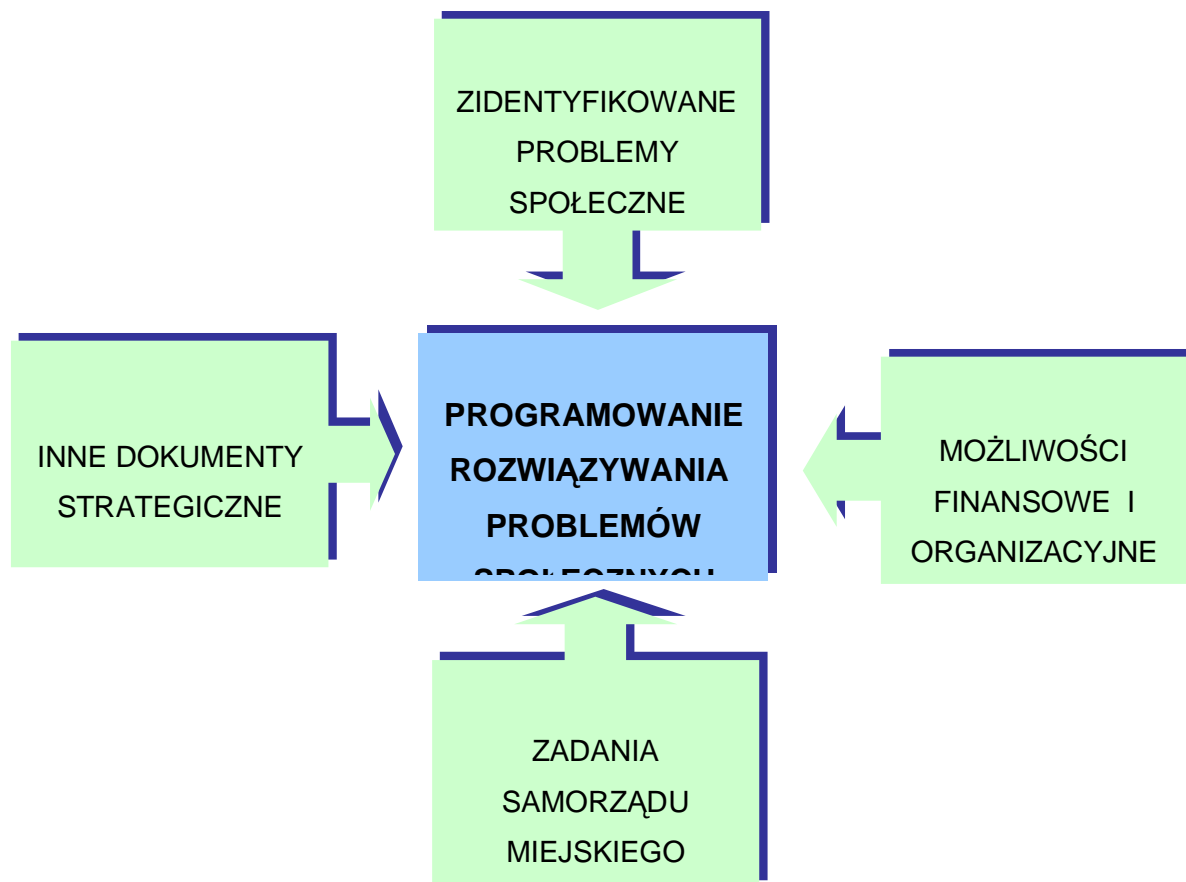
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje występujące w rodzinach. Rodzinę należy wzmocnić tak, aby w skuteczniejszy sposób mogła opierać się pojawiającym się kryzysom powodowanym przez czynniki i kwestie zewnętrzne, takie jak np. bezrobocie czy też czynniki wewnętrzne, powodujące rozpad pożycia, np. problem alkoholowy. Równie ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu, pogłębiającemu obszary ubóstwa i stwarzającemu zagrożenie bezdomnością, oraz udzielenie odpowiedniego wsparcia osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie

podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest także przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd miejski powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju. W dalszej części niniejszego dokumentu zaprezentowano najważniejsze dla miasta Działdowo kwestie problemowe, których rozwiązywanie powinno być przedmiotem szczególnej troski ze strony instytucji miejskich i ich społecznych partnerów.

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ



3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA



**Działdowo miastem silnych rodzin
i aktywnych mieszkańców solidaryzujących
się
z grupami zagrożonymi wykluczeniem
i marginalizacją społeczną**

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Działdowo miastem silnych rodzin i aktywnych mieszkańców solidaryzujących się z grupami zagrożonymi wykluczeniem i marginalizacją społeczną

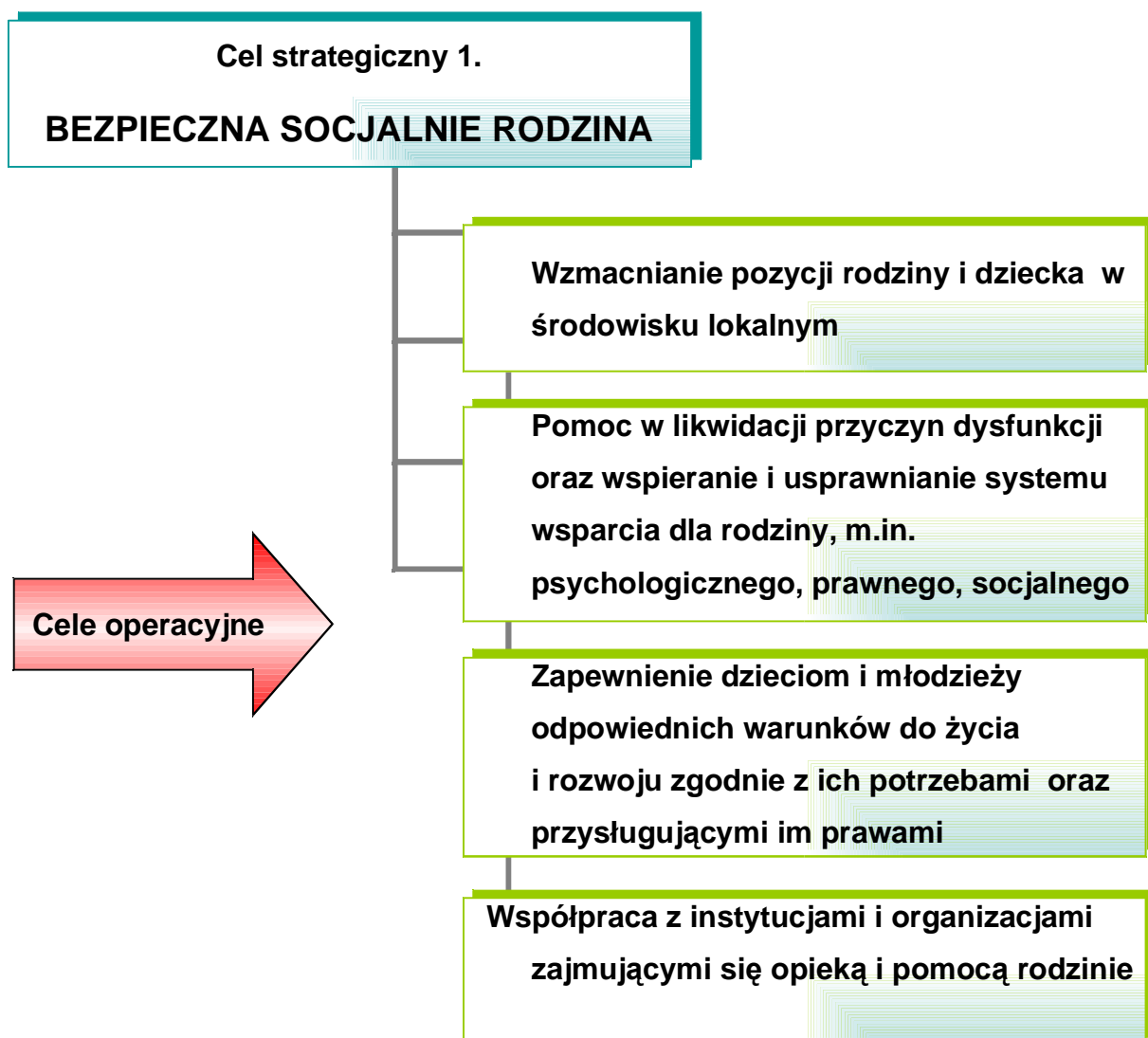
MISJA

BEZPIECZNA SOCJALNIE RODZINA

**CELE
STRATEGICZNE**

**SPRAWNY SYSTEM POMOCY W
ZASPOKAJANIU PODSTAWOWYCH
POTRZEB OSÓB ZAGROŻONYCH
MARGINALIZACJĄ**

ROZWÓJ AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ



Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Podnoszenie jakości i dostępności realizowanego systemu świadczeń rodzinnych.
2. Włączenie rodziców do współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych, m.in. poprzez promowanie aktywnych postaw społecznych celem zwiększenia uczestnictwa rodziców w przedsięwzięciach poszczególnych placówek.
3. Rozwój sieci placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych dla dzieci i młodzieży, m.in. zwiększenie dostępności bazy już istniejącej, organizowanie czasu wolnego (zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, imprezy kulturalno-rozrywkowe, kluby, boiska, miejsca zabaw) oraz tworzenie nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych.

4. Tworzenie na terenie miasta mieszkań socjalnych przeznaczonych m.in. dla rodzin w kryzysie i osób samotnie wychowujących dzieci.
5. Podjęcie współpracy z samorządem powiatowym w zakresie utworzenia na terenie miasta pogotowia opiekuńczego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
4. Zapewnienie bezpłatnej lub taniej opieki nad dziećmi dla pracujących oraz podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe osób samotnie wychowujących dzieci.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemami ubóstwa i bezrobocia:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole (dalsze organizowanie stołówek lub innych miejsc wydawania posiłków),
 - zapewnienie odzieży i wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
2. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
3. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi.
4. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
5. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
6. Opracowywanie i realizacja programów specjalnych na rzecz dziecka i rodziny.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
3. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
4. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

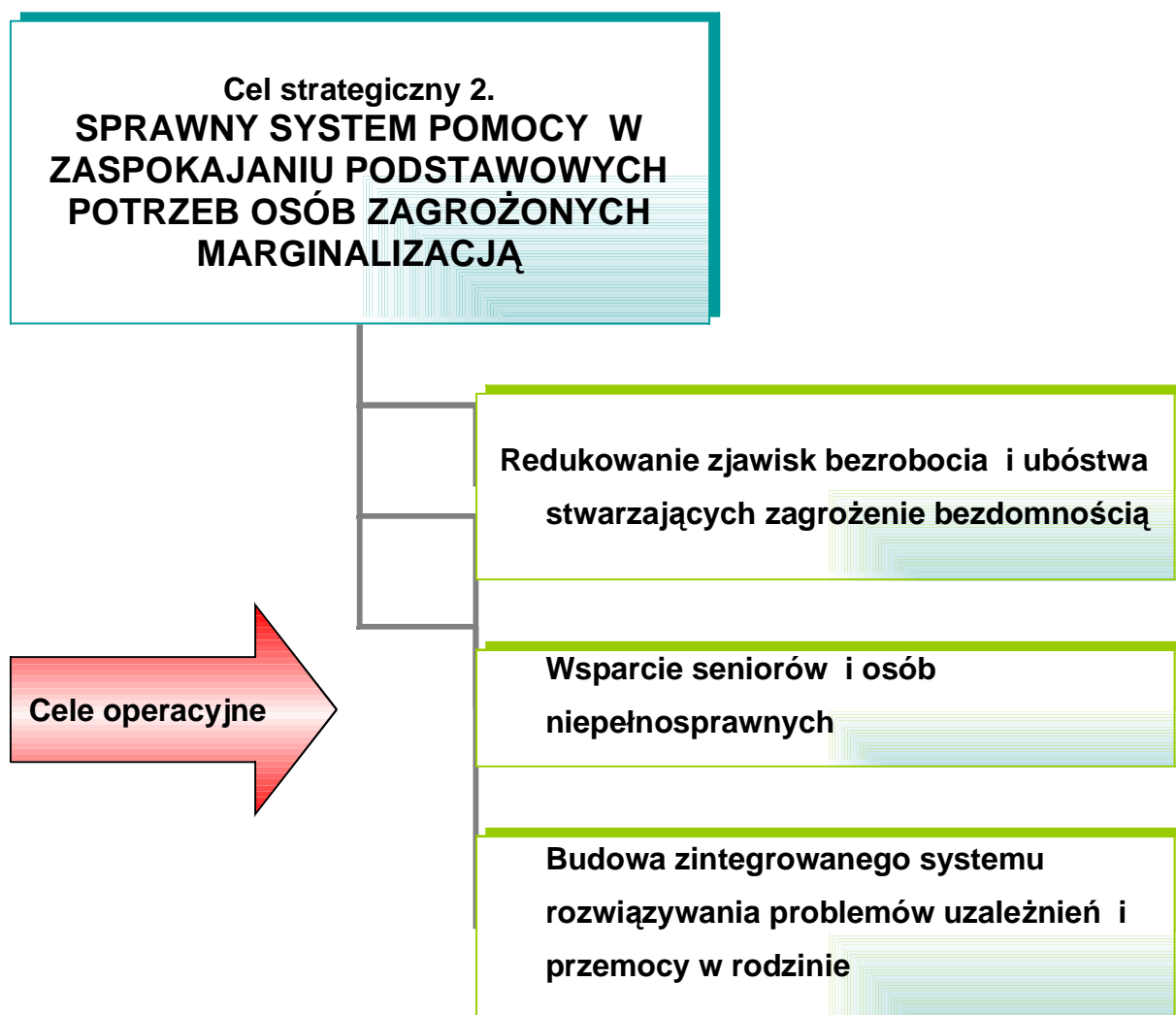
Rada Miasta i Urząd Miasta, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.



Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Rozwijanie stałej współpracy jednostek Urzędu Miasta, organizacji pozarządowych i Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie miasta:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - organizowanie prac społecznie użytecznych,
 - organizowanie szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 roku życia),
 - tworzenie grup samopomocowych.
2. Badanie i monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających z systemu pomocy społecznej.

3. Zmniejszanie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową, realizowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz współpracujące z nim organizacje pozarządowe.
4. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia im wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
5. Systematyczne doszkalać pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
6. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować Klub Integracji Społecznej.
7. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.
8. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
9. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
10. Wsparcie osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością poprzez:
 - pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań,
 - udzielanie pomocy finansowej w opłacie czynszu (dodatki mieszkaniowe, zasiłki celowe),
 - tworzenie mieszkań socjalnych,
 - zapewnienie schronienia dla osób bezdomnych, w tym w drodze współpracy z organizacjami pozarządowymi,
 - działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych: m.in. pomoc materialną, rzeczową, medyczną, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
 - reintegrację społeczną i zawodową – organizowanie zatrudnienia socjalnego dla osób objętych programem wychodzenia z bezdomności.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starszych, takich jak rodzinne domy pomocy społecznej, domy dziennego pobytu.
3. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową.
5. Współpraca z jednostkami ochrony zdrowia w zakresie rozszerzenia oferty pielęgnacyjno-opiekuńczej.
6. Organizowanie działań samopomocowych i pomocy sąsiedzkiej w rozwiązywaniu problemów życiowych ludzi starszych i niepełnosprawnych.
7. Organizacja i prowadzenie poradnictwa prawnego i psychologicznego dla osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych, edukacyjnych i rekreacyjnych.
9. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych m.in.:
 - umożliwienie pokonywania różnych poziomów w miejscach, w których występują różnice wysokości,
 - stosowanie różnych sposobów orientacji ułatwiających poruszanie się,
 - systematyczne przystosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej,
 - tworzenie i oznaczanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.
11. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
12. Tworzenie na terenie miasta mieszkań chronionych.
13. Rozwijanie oferty funkcjonujących na terenie miasta instytucji wsparcia, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

14. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
15. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie miasta.
2. Prowadzenie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Promowanie zmiany zachowań i postaw mieszkańców wobec używek.
5. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej w stosunku do osób łamiących prawo w tym zakresie.
6. Budowa międzyinstytucjonalnych koalicji służących rozwiązywaniu kwestii uzależnień.
7. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej, z szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
8. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod oraz wzmacnianie efektów leczenia.
9. Opracowanie i realizacja miejskiego programu przeciwdziałania narkomanii.
10. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – opracowanie i realizacja miejskiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

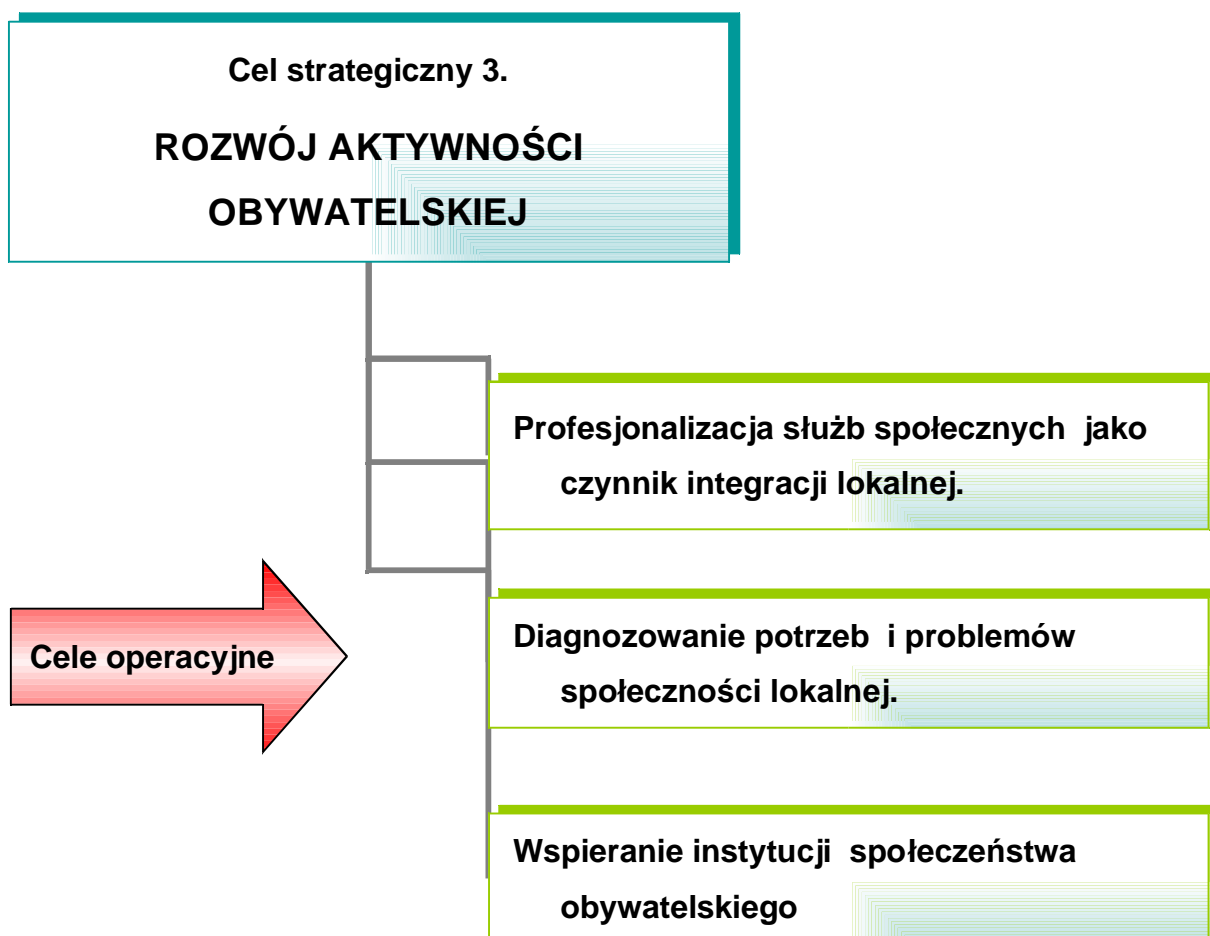
Rada Miasta i Urząd Miasta, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.



Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej osób ubogich i wykluczonych społecznie.
2. Systematyczne doskazywanie pracowników socjalnych.
3. Utrzymanie, zgodnej z ustawą o pomocy społecznej, liczby pracowników socjalnych.
4. Ustawiczne motywowanie pracowników socjalnych do podwyższania swoich kwalifikacji zawodowych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.

4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy, służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
6. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom miasta, np. poprzez Internet, mass media lokalne (prasa, telewizja), wydawanie biuletynu i broszur oraz organizowanie spotkań.
7. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w mieście, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, kościoły katolickie i inne kościoły, związki wyznaniowe, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi; zwiększenie koordynacji współdziałania z ww. organizacjami.
2. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy; mobilizowanie organizacji pozarządowych do podjęcia lub wzmożenia działalności na rzecz społeczności lokalnej.
3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
4. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już funkcjonujących na terenie miasta poprzez: systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania i wymianę doświadczeń.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych będących w posiadaniu miasta.
6. Rozwój wolontariatu.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Urząd Miasta, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:

- przyrost naturalny na 1.000 osób,
- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte, lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miasta rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miasta stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na niego środki

finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom miasta działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

„Słoneczko dla najmłodszych” – przedszkole dla dzieci w wieku 3-7 lat

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie, ul. Jagiełły 35, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest zapewnienie opieki dzieciom w wieku 3-7 lat, których rodzice uczestniczą w warsztatach w Klubie Integracji Społecznej bądź podjęli zatrudnienie, albo uczestniczą w innych formach aktywizacji zawodowej, a sytuacja finansowa nie pozwala im na oddanie dziecka do przedszkola.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- Zorganizowanie bazy lokalowej i wyposażenie jej w sprzęt oraz zatrudnienie personelu.
- Przyjęcie dzieci w wieku 3-7 lat, których rodzice uczestniczą w zajęciach Klubu Integracji Społecznej lub innych formach aktywności zawodowej (2 miesiące).
- Poznanie dziecka, jego zdolności i zainteresowań (2 miesiące).
- Zorganizowanie dzieciom zajęć (sportowe, muzyczne, plastyczne, językowe itp. – 1 miesiąc).

ZAKRES PROJEKTU

- zaadaptowanie pomieszczeń,
- wyposażenie pokoi,
- zatrudnienie personelu,
- przygotowanie dzieci do przyjęcia,
- zorganizowanie zajęć.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Korzyści odniosą dzieci w wieku 3-7 lat oraz rodzice, których sytuacja finansowa nie pozwala na pokrycie kosztów pobytu dziecka w przedszkolu.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Urząd Miasta Działdowo,
- Bank Żywności,
- Urząd Marszałkowski,
- sponsorzy.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- lokal o powierzchni ok. 100 m²,
- kompleksowe wyposażenie pomieszczeń w sprzęt RTV, zabawki, pomoce naukowe, meble – ok. 100.000 zł na przygotowanie.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- płace dla 10 osób personelu (4 przedszkolanki, księgowa, sprzątaczką, kucharką, pomoc kuchenna, pracownik biurowy, konserwator).

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Pierwsze efekty będą zauważalne po 2 latach od momentu przygotowania pomieszczeń.

PROJEKT 2.

Likwidacja barier architektonicznych

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Polski Związek Niewidomych, Koło w Działdowie,
ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Miasto Działdowo.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa na drodze, w szczególności osób niepełnosprawnych, starych i dzieci.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- oznakowanie zejść i wejść na chodniki, przy wjazdach na posesje oraz wybudowanie podjazdów do organizacji pożytku publicznego,
- zainstalowanie sygnalizacji świetlno-dźwiękowej na ruchliwych skrzyżowaniach.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Korzyści odniosą mieszkańcy Działdowa, zwłaszcza osoby niepełnosprawne, starsze i dzieci.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- samorząd,
- PFRON,
- UE.

PROJEKT 3.

„Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi z przygotowaniem pensjonariuszy do funkcjonowania w spółdzielni pracy”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie, ul. Jagiełły 35, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Budynek po Miejskiej Bibliotece Publicznej w Działdowie, ul. Jagiełły 32.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest aktywizacja zawodowa młodych ludzi cierpiących na zaburzenia psychiczne poprzez prowadzenie z nimi warsztatów terapii dostosowawczych do ich możliwości psychofizycznych, z możliwością podjęcia przez nich pracy w spółdzielni socjalnej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- zorganizowanie warsztatów zajęciowych umożliwiających pobudzenie aktywności zawodowej chorych na zaburzenia psychiczne,
- przygotowanie pensjonariuszy do podjęcia zatrudnienia w zakładach pracy chronionej bądź w spółdzielni socjalnej.

ZAKRES PROJEKTU

- Przygotowanie bazy lokalowej.
- Wybór wykwalifikowanej kadry.
- Rekrutacja uczestników.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- osoby w wieku 20-35 lat,
- osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności,
- osoby leczone w Poradni Zdrowia Psychicznego.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Urząd Miasta Działdowo,
- Urząd Wojewódzki,
- PFRON,
- Sponsorzy,
- pracownicy zakładów pracy chronionej.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- Zaadaptowanie budynku po Miejskiej Bibliotece Publicznej.
- Środki na przeprowadzenie remontu budynku.
- Środki na przygotowanie stanowisk do utworzenia miejsc warsztatowych.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- Środki na utrzymanie budynku.
- Środki na wyposażenie zgodne z potrzebami.
- Środki na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

- rok na uruchomienie projektu,
- dwa lata na funkcjonowanie pierwszej grupy pensjonariuszy,
- po trzech latach – uruchomienie spółdzielni socjalnej.

PROJEKT 4.

Stołówka

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie, ul. Jagiełły 35, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Działdowo – zaadaptowany budynek po Miejskiej Bibliotece Publicznej.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest dożywianie dzieci, osób starszych, bezrobotnych, potrzebujących wsparcia.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Zaadaptowanie pomieszczenia i wyposażenie go w ciągu 2 lat.

ZAKRES PROJEKTU

- uzyskanie pomieszczeń,
- wyposażenie,
- zatrudnienie pracowników,
- przygotowanie oferty,
- realizowanie zadań.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- dzieci z rodzin korzystających z pomocy MOPS-u,
- osoby starsze,
- osoby samotne korzystające z usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- bezdomni.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Urząd Miasta Działdowo,
- Urząd Marszałkowski w Olsztynie,
- Bank Żywności,
- prywatni sponsorzy.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- lokal o powierzchni ok. 100 m²,

- zatrudnienie 5 osób (kucharka, pomoc kuchenna, dietetyk, sprzątaczką, stażysta),
- wyposażenie kuchni,
- środki finansowe.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Pierwsze efekty będą zauważalne po ok. 3-5 latach.

PROJEKT 5.

„Azyl”, „Uśmiechnięta przystań” – świetlica opiekuńczo-wychowawcza z elementami socjoterapii

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Zarząd Rejonowy PCK w Działdowie, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Polski Czerwony Krzyż, ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest zapewnienie młodzieży możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego, rozwijania indywidualnych zainteresowań oraz odreagowania napięć emocjonalnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Zorganizowanie czasu wolnego po szkole w formie zajęć edukacyjno-wyrównawczych, artystycznych, zajęć z zakresu informatyki multimedialnej, zajęć wychowawczo-opiekuńczych i socjoterapeutycznych.

ZAKRES PROJEKTU

Liczba młodzieży objętej projektem – ok. 25 osób. Zajęcia prowadzone będą w dwóch grupach wiekowych:

- I grupa – 7-12 lat – formy działania i nawiązywania kontaktów, rozwijanie poczucia bezpieczeństwa i zaufania, opanowanie lęku i emocji, integracja grupy.
- II grupa – 13-18 lat – formy działania i integracja grupy, rozwój komunikowania się, zainicjowanie myślenia o przyszłości, wzajemne poznawanie, rozwijanie poczucia bezpieczeństwa.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Działania skierowane są do młodzieży w wieku 7-18 lat z rodzin dysfunkcyjnych (alkoholizm, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawcza).

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Miejski Dom Kultury w Działdowie;
- Miejska Biblioteka Publiczna w Działdowie;
- Komenda Policji;
- Poradnia Wychowawczo-Zawodowa przy Starostwie Powiatowym.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- zakup komputerów,
- zatrudnienie 4 nauczycieli,
- płace dla personelu,
- środki finansowe na przygotowanie imprez (np. Andrzejki, Mikołajki, Choinka, Bal Noworoczny).

Łączny koszt zadania – 18.500 zł.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Świetlica byłaby czynna od września 2007 roku do czerwca 2008 codziennie w godzinach 15.00-19.00. W każdym dniu realizowane byłyby inne zajęcia prowadzone z różnymi nauczycielami.

PROJEKT 6.

Izba wytrzeźwień

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Komenda Powiatowa Policji w Działdowie, ul. Grunwaldzka 8, 13-200 Działdowo.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Teren miasta Działdowo.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Celem projektu jest odciążenie policji od zadań, które mogą realizować inne podmioty.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Corocznie w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych KPP Działdowo zatrzymywanych jest ok. tysiąca osób, z czego ok. 240 to osoby podejrzewane o przestępstwa i wykroczenia. Pozostałe osoby to ludzie w stanie po spożyciu alkoholu lub w stanie upojenia alkoholowego. Zatrzymywane są one najczęściej w wyniku interwencji domowych i w miejscach publicznych. W realizację właściwego nadzoru nad nimi angażowana jest znaczna liczba policjantów, którzy nie mogą być w tym czasie wykorzystywani do zadań patrolowych i innych, co wpływa niekorzystnie na skuteczność pracy policji w zakresie ujawniania przestępstw i wykroczeń.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Na realizacji projektu skorzysta lokalna społeczność, ponieważ dzięki większej liczbie patroli wzrośnie poziom bezpieczeństwa – zmniejszy się liczba przestępstw i wykroczeń.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- władze samorządowe miasta Działdowo,
- władze powiatu działdowskiego,
- władze samorządowe gmin powiatu działdowskiego.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Pierwsze dostrzegalne i pożądane efekty widoczne będą z chwilą rozpoczęcia działalności Izby wytrzeźwień.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.